অসম্পূৰ্ণ নথিৰ পৰা হিচাপ
(Accounts from Incomplete Records)

11

শিকাৰ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টো অধ্যয়ন কৰাৰ পিছত তোমালোকে জানিবলৈ সক্ষম হবা -

* অসম্পূৰ্ণ নথিৰ অৰ্থ আৰু বৈশিষ্ট্য
* আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰি লাভ-লোকচান নিৰ্ণয়
* উদ্বৃত্ত পত্ৰ আৰু আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতিৰ মাজত পাৰ্থক্য
* অসম্পূৰ্ণ নথিৰ পৰা ক্ৰয়-বিক্ৰয় আৰু লাভ-লোকচান হিচাপ প্ৰস্তুতকৰণ
* সংশ্লিষ্ট হিচাপ প্ৰস্তুত কৰি লুপ্ত তথ্য বা সংখ্যা নিৰ্ণয়।

আমি ইতিমধ্যে হিচাপৰক্ষণৰ দ্বি-প্ৰবিষ্টি পদ্ধতি অনুসৰণ কৰি হিচাপ ব্যৱস্থা ৰখা প্ৰতিষ্ঠান সমূহৰ হিচাপ সম্পৰ্কে অধ্যয়ন কৰিলো। আমি জানিব পাৰিছো যে সকলোবোৰ ব্যৱসায়ীক গোটে এই পদ্ধতি অনুসৰণ কৰে। বাস্তৱ ক্ষেত্ৰত প্ৰতিটো প্ৰতিষ্ঠানে দৃঢ়ভাৱে দ্বি-প্ৰবিষ্টি পদ্ধতিৰ নিয়ম অনুসৰি হিচাপকৰণ নকৰে। বহুতো সৰু আকাৰৰ প্ৰতিষ্ঠানে তেওঁলোকৰ হিচাপসমূহ অসম্পূৰ্ণ ভাৱে লিপিবদ্ধ কৰে। কিন্তু এনেবোৰ প্ৰতিষ্ঠানেও বছৰৰ শেষত লাভ-লোকচান আৰু আৰ্থিক অৱস্থা নিৰ্ণয় কৰে। আমি এই অধ্যায়ত সেইবোৰ প্ৰতিষ্ঠানৰ লাভ-লোকচান আৰু আৰ্থিক অৱস্থা নিৰ্ণয়ৰ পদ্ধতি আলোচনা কৰিম। যিবোৰে দ্বি-প্ৰবিষ্টি হিচাপকৰণ পদ্ধতি অনুসৰণ নকৰে অৰ্থাৎ হিচাপসমূহ অসম্পূৰ্ণ পদ্ধতিত লিপিৱদ্ধ কৰে।

11.1 অসম্পূৰ্ণ নথি বা লিপিবদ্ধকৰণৰ অৰ্থ (Meaning of Incomplete records)

হিচাপৰ দ্বি-প্ৰবিষ্টি পদ্ধতি অনুসৰণ কৰি হিচাপকৰণৰ তথ্যসমূহ যদি ৰখা নহয় তেনে নথিক অসম্পূৰ্ণ নথি বা অলিপিবদ্ধকৰণ বুলি কোৱা হয়। বহুতো লেখকে ইয়াক

এক প্ৰবিষ্টি পদ্ধতি হিচাপে বৰ্ণনা দিছে। যিয়েই নহওঁক এক প্ৰবিষ্টি পদ্ধতি হ'ল এটা ভূল নাম কাৰণ ইয়াত হিচাপৰ কোনো পদ্ধতি অনুসৰণ কৰা নহয়। ই এটা দ্বি-প্ৰবিষ্টি পদ্ধতিৰ বিকল্প হিচাপে কোনো চমু পদ্ধতিও নহয়। ই বৰং হিচাপৰক্ষণৰ এনে এটি কৌশল য'ত কিছুমান লেনদেনৰ উপযুক্ত ডেবিট আৰু ক্ৰেডিট দুয়োটা দিশ, আন কিছুমান লেনদেনৰ মাথোন এটা দিশ লিপিবদ্ধ কৰা হয় আৰু আন কিছুমান লেনদেনৰ ক্ষেত্ৰত কোনো দিশ লিপিবদ্ধ কৰা নহয়। সাধাৰণতে এই পদ্ধতিত নগদ লেনদেন; দেনাদাৰ আৰু পাওনাদাৰৰ হিচাপসমূহ উপযুক্তভাৱে ৰখা হয়। আনহাতে সম্পত্তি, দেনা, খৰচ আৰু ৰাজহ হিচাপ সমূহৰ লগত জড়িত তথ্যসমূহ আংশিকভাৱে লিপিবদ্ধ কৰা হয়। সেয়েহে এইবোৰক সাধাৰণতে অসম্পূৰ্ণ নথি বুলি কোৱা হয়।

11.1.1 অসম্পূৰ্ণ নথিৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ (Features of Incomplete records)

ক্ষুদ্ৰ ব্যৱসায়ী যেনে গেলামালৰ দোকানী আৰু খুচুৰা বীক্ৰেতাৰ ক্ষেত্ৰত লেনদেনসমূহ আংশিকভাৱে লিপিৱদ্ধ কৰাকেই অসম্পূৰ্ণ নথি বুজায়। বৃহৎ ব্যৱসায়ৰ ক্ষেত্ৰত প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগ, অগ্নিকাণ্ড ইত্যাদিৰ ফলস্বৰূপে হিচাপকৰণৰ তথ্য সমূহ অসম্পূৰ্ণ অৱস্থাত উপনিত হয়। অসম্পূৰ্ণ তথ্য বা লিপিবদ্ধকৰণৰ বৈশিষ্ট্য সমূহ তলত উল্লেখ কৰা হ'ল —

(ক) ই লেনদেন লিপিবদ্ধকৰণৰ এটি প্ৰণালীবিহীন পদ্ধতি।

(খ) সাধাৰণতে নগদ লেনদেন আৰু ব্যক্তিগত হিচাপ সমূহ সঠিকভাৱে ৰখা হয় আৰু ৰাজহ আৰু লাভ, ব্যয় আৰু লোকচান, সম্পত্তি আৰু দেনাৰ কোনো তথ্য ৰখা নহয়।

(গ) নগদ বহীত মালিকৰ ব্যক্তিগত লেনদেন সমূহো লিখা হ'ব পাৰে।

(ঘ) বিভিন্ন প্ৰতিষ্ঠানে তেওঁলোকৰ আৱশ্যকতা আৰু সুবিধা অনুসৰি তথ্য লিপিবদ্ধ কৰে আৰু হিচাপৰ ক্ষমতা অভাৱত এনেবোৰ প্ৰতিষ্ঠানৰ হিচাপ তুলনাযোগ্য নহয়।

(ঙ) লাভ-লোকচান নিৰ্ণয় কৰিবৰ বাবে আৱশ্যকীয় অন্য তথ্য পাৱলৈ মুখ্য প্ৰমাণকৰ পৰা তথ্যসমূহ সংগ্ৰহ কৰা হয়, যেনে বিক্ৰয় চালান বা ক্ৰয় চালান ইত্যাদি। অৰ্থাৎ মুখ্যতঃ প্ৰকৃত প্ৰমাণকৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ থাকিব লগা হয়।

(চ) এই পদ্ধতিত নিৰ্ণয় কৰা লাভ বা লোকচানে উচ্চ মাত্ৰাৰ শুদ্ধতা দিব নোৱাৰে কাৰণ এই পদ্ধতিত নিৰ্ণয় কৰা লাভ বা লোকচান আনুমানিকহে। উদ্বৃত্ত পত্ৰ সম্পত্তি আৰু দেনাৰ প্ৰকৃত অৱস্থা প্ৰতিফলিত নকৰে।

11.2 অসম্পূৰ্ণতাৰ কাৰণ আৰু ইয়াৰ সীমাবদ্ধতা (Reasons of Incompleteness and its Limitations)

দেখা যায় যে বহুতো ব্যৱসায়ীয়ে তলত দিয়া কাৰণসমূহৰ বাবে অসম্পূৰ্ণ নথিত হিচাপ ৰাখে—

(ক) যিবিলাক ব্যক্তিৰ হিচাপকৰণৰ নীতিৰ ওপৰত যথাৰ্থ জ্ঞান নাথাকে, তেওঁলোকে এই পদ্ধতি গ্ৰহণ কৰে;

(খ) এইটো এটা কম ব্যয় সম্পন্ন পদ্ধতি। এই পদ্ধতিত ব্যয় এই কাৰণে কম যে ইয়াত কোনো বিশেষ দক্ষতা সম্পন্ন হিচাপৰক্ষক নিযুক্তি দিয়া নহয়;

(গ) এই পদ্ধতিত হিচাপসমূহ কম সময়ৰ ভিতৰত নথিভুক্ত কৰিব পাৰি কিয়নো ইয়াত মাথোন নিৰ্দ্দিষ্ট কেইটামান হিচাপ বহীহে ৰখা হয়;

(ঘ) ই হিচাপ ৰখাৰ এটি সুবিধাজনক পদ্ধতি কিয়নো ইয়াত ব্যৱসায়ৰ মালিকে ব্যৱসায়টোৰ প্ৰয়োজন অনুসৰি দৰকাৰী লেনদেনসমূহ লিপিৱদ্ধ কৰিব পাৰে।

যাহওঁক, এই পদ্ধতিটোৱে কিছুমান সীমাবদ্ধতাৰ সম্মুখীন হয়। এই সীমাবদ্ধতা হিচাপভূক্তকৰণৰ কৌশল প্ৰকৃতিৰ বাবে উদ্ভৱ হয়। বিস্তৃতভাৱে কবলৈ হ'লে হিচাপ নথিভুক্তকৰণৰ প্ৰণালীবদ্ধ কৌশল অৱলম্বন নকৰিলে নিৰ্ভৰযোগ্য আৰ্থিক বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰিব পৰা নাযায়।

অসম্পূৰ্ণ নথিভুক্তকৰণৰ সীমাবদ্ধতা সমূহ তলত দিয়া ধৰণৰ—

(ক) যিহেতু হিচাপৰ দ্বি-প্ৰবিষ্টি পদ্ধতি অনুসৰণ কৰা নহয়, সেয়েহে উদ্বৃত্ত মিলন পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰিব পৰা নাযায় আৰু হিচাপৰ শুদ্ধতা নিশ্চিত কৰিব পৰা নাযায়।

(খ) ব্যৱসায়িক কাৰ্যকলাপৰ আৰ্থিক ফলাফল শুদ্ধভাৱে নিৰ্ণয় আৰু সঠিকভাৱে বিশ্লেষণ কৰিব নোৱাৰি।

(গ) ব্যৱসায়ৰ লাভযোগ্যতা, তাৰল্যতা আৰু শোধক্ষমতাৰ বিশ্লেষণ কৰিব পৰা নাযায়। ইয়ে বৰ্হিজগতৰ পৰা প্ৰয়োজনীয় পুঁজি সংগ্ৰহ আৰু ব্যৱসায়ৰ ভৱিষ্যৎ কাৰ্য্যকলাপৰ বাবে পৰিকল্পনা কৰাৰ ক্ষেত্ৰত অসুবিধাৰ সৃষ্টি কৰে।

(ঘ) অগ্নিকাণ্ডৰ দ্বাৰা বা চুৰিৰ ফলত মজুত পণ্যৰ লোকচান হ'লে, মালিক সকলে এই ক্ষতিৰ বাবে বীমা দাবী বীমাকোম্পানীৰ পৰা আদায় কৰাৰ ক্ষেত্ৰত যথেষ্ট অসুবিধাৰ সম্মুখীন হ'ব লগাত পৰে।

(ঙ) গননা কৰা আয়ৰ নিৰ্ভৰযোগ্যতাৰ বিষয়ে আয়কৰ কৰ্তৃপক্ষৰ বিশ্বাসযোগ্যতা অনাত অসুবিধাৰ সৃষ্টি হয়।

11.3 লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয় (Ascertainment of Profit or Loss)

প্ৰতিটো ব্যৱসায় প্ৰতিষ্ঠানে ইয়াৰ দক্ষতা, কৃতকাৰ্যতা আৰু বিফলতা নিৰ্ধাৰণ কৰিবলৈ ইয়াৰ দৈনন্দিন কাৰ্য্যকলাপৰ ফল নিৰ্ণয় কৰিব বিচাৰে। তলত দিয়া সমূহ নিৰ্ণয় কৰিবলৈ বিত্তীয় বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰাৰ আৱশ্যক হয় —

(ক) এটা নিৰ্দ্দিষ্ট সময়ৰ ভিতৰত প্ৰতিষ্ঠানে কৰা লাভ অৰ্জন বা লোকচান বহন নিৰ্ণয় আৰু

(খ) হিচাপবৰ্ষৰ অন্তত সম্পত্তি আৰু দেনাৰ পৰিমাণ নিৰ্ণয়।

গতিকে, এই ক্ষেত্ৰত সম্মুখীন হোৱা সমস্যা হ'ল কোনো এটা হিচাপবৰ্ষৰ লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয় কৰিবলৈ কেনেকৈ প্ৰাপ্ত তথ্য অসম্পূৰ্ণ নথিভুক্তকৰণ পদ্ধতিত ব্যৱহাৰ কৰা হ'ব আৰু বছৰৰ শেষত প্ৰতিষ্ঠানটোৰ বিত্তীয় অৱস্থা কেনেভাৱে নিৰ্ণয় কৰা হ'ব। এই কাৰ্য দুই ধৰণে কৰিব পাৰি—

1. বিত্তীয় বছৰৰ আৰম্ভণীত আৰু বিত্তীয় বছৰৰ শেষত আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰি। এই পদ্ধতিক আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি পদ্ধতি বা প্ৰকৃত সম্পত্তি পদ্ধতি বুলি কোৱা হয়।
2. সঠিক অনুক্ৰমত হিচাপৰ তথ্যসমূহ বহুৱাই ক্ৰয়-বিক্ৰয় আৰু লাভলোকচান হিচাপ আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰি। এই পদ্ধতিক ৰূপান্তৰ পদ্ধতি বুলি কোৱা হয়।

11.3.1. আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰি লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয় (Preparing Statement of Affairs)

এই পদ্ধতি অনুসৰি বছৰটোৰ ভিতৰত হোৱা মূলধনৰ পৰিৱৰ্তনৰ পৰিমাণ নিৰ্ণয় কৰিবলৈ সংশ্লিষ্ট হিচাপবৰ্ষৰ আৰম্ভণীত আৰু হিচাপবৰ্ষৰ অন্তত সম্পত্তি আৰু দেনাৰ বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰা হয়। এই বিবৃতিক আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি বুলি কোৱা হয়। ইয়াত ঠিক উদ্বৃত্ত পত্ৰৰ নিচিনাকৈ এটা দিশত দেনা আৰু আনটো দিশত সম্পত্তি দেখুওৱা হয়। দুয়োটা দিশৰ পাৰ্থক্যই হ'ল মূলধন বা প্ৰকৃত সম্পত্তি। যদিও আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি উদ্বৃত্ত পত্ৰ সদৃশ, ইয়াক উদ্বৃত্ত পত্ৰ বুলি কোৱা নহয় কাৰণ ইয়াৰ তথ্যসমূহ খতিয়নৰ উদ্বৃত্তৰ ওপৰত সম্পূৰ্ণভাৱে নিৰ্ভৰ নহয়। স্থায়ী সম্পত্তি, অপ্ৰদত্ত ব্যয়, বেংক উদ্বৃত্ত ইত্যাদি বিষয়ৰ তথ্য সংশ্লিষ্ট নথিপত্ৰ আৰু গণনাৰ দ্বাৰা নিৰ্ণয় কৰা হয়।

আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতিৰ আৰ্হি তলত 11.1 তথ্যত দিয়া হ'ল—

তাৰিখৰ উদ্বৃত্ত পত্ৰ

দেনা	পৰিমাণ (টকা)	সম্পত্তি	পৰিমাণ (টকা)
প্ৰদেয় বিল	....	ভূমি আৰু ভৱন	....
পাওনাদাৰ	....	যন্ত্ৰপাতি	....
অপ্ৰদত্ত ব্যয়	....	আচবাব	....
মূলধন (সন্তুলীত পৰিমাণ)	....	মজুত পণ্য	....
		দেনাদাৰ	....
		নগদ আৰু বেংক	....
		অগ্ৰিমপ্ৰদত্ত ব্যয়	....
		মুলধন (সন্তুলীত পৰিমাণ)*	....
	XXX		XXX

টোকা ঃ যেতিয়া দেনাদিশৰ মুঠ যোগফল সম্পত্তি দিশৰ মুঠ যোগফলতকৈ অধিক হয়, মূলধন সম্পত্তিৰ দিশত দেখুওৱা হয় আৰু ইয়ে মূলধনৰ ডেবিট উদ্বৃত্ত বুজায়।

তথ্য 11.1 ঃ আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতিৰ আৰ্হি

আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰি বিত্তীয় বছৰৰ আৰম্ভণীত আৰু বিত্তীয় বছৰৰ শেষত মূলধনৰ পৰিমাণ গণনা কৰাৰ পিছত বছৰটোৰ সঠিক পৰিমাণৰ লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয় কৰিবলৈ এখন লাভ বা লোকচান বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰা হয়। আৰম্ভণী আৰু সামৰণী মূলধনৰ পাৰ্থক্যই মূলধনৰ বৃদ্ধি বা হ্ৰাস বুজায়। বছৰটোৰ লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয় কৰিবৰ বাবে মূলধনৰ হ্ৰাস বা বৃদ্ধিৰ লগত ব্যৱসায়ৰ মালিকে আহৰণ কৰা টকাৰ আৰু বিনিয়োগ কৰা নতুন মূলধনৰ পৰিমাণ সংযোজন কৰা হয়। লাভ বা লোকচানৰ বিবৃতি 11.2 তথ্যত দিয়া ধৰণে প্ৰস্তুত কৰা হয়।

.... তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ বাবে লাভ বা লোকচান বিবৃতি

	বিৱৰণ	পৰিমাণ (টকা)
	সামৰণী মূলধন (আৰ্থিক অৱস্থাৰ সামৰণী বিবৃতি অনুসৰি)	....
যোগ,	বছৰটোৰ আহৰণ	....
বাদ,	বছৰটোৰ বিনিয়োগ কৰা নতুন মূলধন	(..............)
	বছৰৰ শেষৰ সংযোজিত মূলধন	....
বাদ,	বছৰৰ আৰম্ভণীৰ মূলধন (আৰম্ভণী আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতিৰ পৰা নিৰ্ণয় কৰা হয়)	....
	বছৰটোৰ লাভ বা লোকচানৰ পৰিমাণ	....

11.2 তথ্য ঃ *লাভ-লোকচান বিবৃতিৰ আৰ্হি*

যদি ওপৰৰ গণনাৰ পৰা পোৱা প্ৰকৃত ফলাফল ধনাত্মক হয়, ইয়াক বছৰটোৰ উপাৰ্জিত লাভ বুলি গণ্য কৰা হয়। ঠিক তেনেদৰে যদি প্ৰকৃত ফলাফল ঋণাত্মক হয়, তেতিয়া ইয়াক বছৰটোৰ লোকচান বুলি কোৱা হয়। এই গণনাটো তলত দিয়া সমীকৰণৰ দ্বাৰাও দেখুৱাব পাৰি—

লাভ বা লোকচান = সামৰণী মূলধন – আৰম্ভণী মূলধন + বছৰটোৰ আহৰণ বছৰটোৰ নতুন বিনিয়োজিত মূলধন।

উদাহৰণ— মি. চেতুৰ হিচাপৰ পৰা তলত দিয়া তথ্যসমূহ পোৱা হ'ল ঃ-

বছৰৰ আৰম্ভণীৰ মূলধন অৰ্থাৎ 1 এপ্ৰিল, 2004 ৰ মূলধন	1,20,000 টকা,
সামৰণী মূলধন অৰ্থাৎ 31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখৰ মূলধন	2,00,000 টকা,
বছৰটোৰ নতুনকৈ বিনিয়োগ কৰা মূলধন	50,000 টকা,
বছৰটোত মালিকৰ আহৰণ	30,000 টকা।

বছৰটোত উপাৰ্জন কৰা লাভ বা বহন কৰা লোকচান তলত দিয়া ধৰণে গণনা কৰা হ'ব -

উদাহৰণ 1

31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ লাভ বা লোকচান বিবৃতি

	বিৱৰণ	পৰিমাণ (টকা)
	31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখৰ মূলধন	2,00,000
যোগ,	বছৰৰ আহৰণ	30,000
		2,30,000
বাদ,	বছৰৰ অতিৰিক্ত মূলধন	(50,000)
	সংযোজিত মূলধন	1,80,000
বাদ,	1 এপ্ৰিল 2004 তাৰিখৰ মূলধন (আৰম্ভণী মূলধন)	(1,20,000)
	বছৰৰ লাভৰ পৰিমাণ	60,000

মিষ্টাৰ মেহতাই 50,000 টকাৰে 1 এপ্ৰিল, 2004 তাৰিখত ৰেডিমেড কাপোৰৰ ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰে। তেওঁ দ্বি-প্ৰবিষ্টি অনুসৰি হিচাপ ৰখা নাছিল। বছৰটোত তেওঁ 15,000 টকা নতুন মূলধন বিনিয়োগ কৰে। তেওঁ ব্যক্তিগত ব্যৱহাৰৰ বাবে 10,000 টকা আহৰণ কৰে। 31 মাৰ্চ, 2005 তাৰিখত তেওঁৰ দেনা আৰু সম্পত্তি তলত দিয়া ধৰণৰ ঃ

মুঠ পাওনাদাৰ 90,000 টকা, মুঠ দেনাদাৰ 1,25,600 টকা, মজুত 24,750 টকা, বেংক উদ্বৃত্ত 24,980 টকা।

আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰি মিষ্টাৰ মেহতাৰ ব্যৱসায়ৰ প্ৰথম বছৰৰ লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয় কৰা।

সমাধান ঃ

মেহতাৰ হিচাপ বহীত
31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখৰ আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি

দেনা	পৰিমাণ (টকা)	সম্পত্তি	পৰিমাণ (টকা)
পাওনাদাৰ	90,000	বেংক উদ্বৃত্ত	24,980
মূলধন	85,330	দেনাদাৰ	125,600
(সন্তুলিত পৰিমাণ)		মজুত পণ্য	24750
	175,330		175,330

31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ বাবে লাভ বা লোকচান বিবৃতি

বিৱৰণ	পৰিমাণ (টকা)
31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখৰ মূলধন	85,330
যোগ, আহৰণ	10,000
95,330	
বাদ, বছৰৰ অতিৰিক্ত মূলধন	[15,000]
সংযোজিত মূলধন	80,330
বাদ, বছৰটোৰ আৰম্ভণী মূলধন (1 এপ্ৰিল, 2004 তাৰিখৰ মূলধন)	[50,000]
বছৰটোৰ উপাৰ্জিত লাভ	30,330

উদাহৰণ ঃ 2

মিচেচ বন্দনাই সৰু ছপা প্ৰতিষ্ঠান চলায়। তেওঁ ব্যৱসায়ৰ আৱশ্যকীয় কেৱল কিছুমান লেনদেনহে লিপিৱদ্ধ কৰে। 1 এপ্ৰিল, 2004 তাৰিখৰ তেওঁৰ হিচাপৰ তথ্যৰ পৰা তলত দিয়া সম্পত্তি আৰু দেনাসমূহ দেখা যায়- ছপা যন্ত্ৰপাতি 5,00,000 টকা, ভৱন 2,00,000 টকা, মজুত 50,000 টকা, বেংক উদ্বৃত্ত 65,600 টকা, নগত হাতে জমা 7,980 টকা, গ্ৰাহকৰ পৰা পাবলগীয়া 20,350 টকা, পাওনাদাৰক দিবলগীয়া 75,340 টকা আৰু অপ্ৰদত্ত মজুৰী 5,000 টকা। তেওঁ ব্যক্তিগত খৰচৰ বাবে মাহিলী 8000 হিচাপে প্ৰতিমাহে আহৰণ কৰে। তেওঁ বছৰটোত অতিৰিক্ত মূলধন 15,000 টকা বিনিয়োগ কৰে।

31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখত তেওঁৰ আৰ্থিক অৱস্থা তলত দিয়া ধৰণৰ —

ছপাযন্ত্ৰ 5,25,000 টকা, ভৱন 2,00,000 টকা, মজুত পণ্য 55,000 টকা, বেংক জমা 40,380 টকা, নগদ হাতে জমা 15,340 টকা, গ্ৰাহকৰ পৰা পাবলগীয়া 17,210 টকা, পাওনাদাৰক দিবলগীয়া 65,680 টকা।

আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰি মিচেচ বন্দনাৰ বছৰটোৰ লাভ নিৰ্ণয় কৰা।

সমাধান ঃ

মিচেচ বন্দনাৰ হিচাপ বহীত —

1 এপ্ৰিল 2004 আৰু 31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখৰ আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি

দেনা	1 এপ্ৰিল 2004 (টকা)	31 মাৰ্চ 2005 (টকা)	সম্পত্তি	1 এপ্ৰিল 2004 (টকা)	31 মাৰ্চ 2005 (টকা)
পাওনাদাৰ	75,340	65,680	ছপা যন্ত্ৰপাতি	5,00,000	5,25,000
অপ্ৰদত্ত মজুৰি	5,000	--	ভৱন	2,00,000	2,00,000
মূলধন	7,63,590	7,87,250	দেনাদাৰ	20,350	17,210
(সন্তুলিত পৰিমাণ)			মজুত পণ্য	50,000	55,000
			বেংক জমা	65,600	40,380
			নগদ হাতে জমা	7,980	15,340
	8,43,930	8,52,930		8,43,930	8,52,930

31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ লাভ বা লোকচান বিবৃতি

	বিৱৰণ	পৰিমাণ (টকা)
	31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখৰ মূলধন	7,87,250
		(8000 × 12)
যোগ,	বছৰটোৰ আহৰণ	96,000
		8,83,250
বাদ,	বছৰৰ অতিৰিক্ত মূলধন বিনিয়োগ	(15,000)
	সংযোজিত মূলধন	8,68,250
বাদ,	1 এপ্ৰিল 2004 তাৰিখৰ মূলধন	(7,63,590)
	বছৰটোৰ উপাৰ্জিত লাভ	1,04,660

11.3.2. আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰৰ মাজত পাৰ্থক্য (Difference between Statement of Affairs and Balance Sheet) ঃ

আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰ দুয়োটাই ব্যৱসায় প্ৰতিষ্ঠানৰ নিৰ্দ্দিষ্ট তাৰিখৰ সম্পত্তি আৰু দেনাৰ পৰিমাণ দেখুৱায়। তথাপিও দুয়োৰে মাজত কিছুমান মূল পাৰ্থক্য দেখা যায়। আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি অসম্পূৰ্ণ নথীৰ পৰা প্ৰস্তুত কৰা হয় আৰু ইয়াত সম্পত্তিসমূহ আনুমানিক ভিত্তিত লোৱা হয়। উদ্বৃত্ত পত্ৰ হিচাপ ৰক্ষণৰ দ্বি-প্ৰবিষ্টি পদ্ধতিৰ ভিত্তিত প্ৰস্তুত কৰা হয় আৰু সকলোবোৰ সম্পত্তি আৰু দেনাৰ পৰিমাণ খতিয়ন হিচাপৰ জৰিয়তে পৰীক্ষা কৰিব পাৰি। গতিকে উদ্বৃত্ত পত্ৰ আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতিতকৈ অধিক নিৰ্ভৰযোগ্য। আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰাৰ উদ্দেশ্য হৈছে সেই তাৰিখৰ মূলধন হিচাপৰ পৰিমাণ নিৰ্ণয় কৰা য'ত নেকি উদ্বৃত্ত পত্ৰ ব্যৱসায়ৰ নিৰ্দ্দিষ্ট তাৰিখৰ আৰ্থিক অৱস্থা নিৰ্ণয়ৰ কাৰণে প্ৰস্তুত কৰা হয়। সম্পত্তি আৰু দেনাৰ কোনো বিষয় আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতিৰ পৰা বাদ পৰিব পাৰে আৰু বাদ পৰি যোৱা এনে সম্পত্তি বা দেনাৰ পৰিমাণ ধৰা পেলাব নোৱাৰি কাৰণ বাদ পৰি যোৱা পৰিমাণ মূলধনৰ লগত সংযোজন হৈ দুয়োটা পক্ষ মিলি যায়। উদ্বৃত্ত পত্ৰৰ ক্ষেত্ৰত কোনো সম্পত্তি বা দেনা বাদ পৰি যোৱাৰ সম্ভাৱনা অতি কম কাৰণ, বিষয় বাদ পৰি গ'লে উদ্বৃত্ত পত্ৰৰ দুয়োটা পক্ষ মিলি নাযায় আৰু হিচাপ ৰক্ষকে বাদ পৰি যোৱা এনে বিষয়সমূহ হিচাপৰতথ্যৰ পৰা বিচাৰি উলিয়ায়।

এই পাৰ্থক্যসমূহ তলত তালিকা আকাৰে দেখুওৱা হ'ল —

পাৰ্থক্যৰ কাৰণ	আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি	উদ্বৃত্ত পত্ৰ
নিৰ্ভৰযোগ্যতা	যিহেতু এই বিবৃতি অসম্পূৰ্ণ তথ্যৰ পৰা প্ৰস্তুত কৰা হয়, ই কম নিৰ্ভৰযোগ্য।	যিহেতু এই বিবৃতি দ্বি-প্ৰবিষ্টিৰ তথ্যৰ পৰা প্ৰস্তুত কৰা হয়, ই অধিক নিৰ্ভৰযোগ্য।
উদ্দেশ্য	আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰাৰ উদ্দেশ্য হৈছে নিৰ্দ্দিষ্ট তাৰিখৰ মূলধন হিচাপৰ উদ্বৃত্ত নিৰ্ণয় কৰা।	ইয়াৰ উদ্দেশ্য হৈছে ব্যৱসায়ৰ নিৰ্দ্দিষ্ট তাৰিখৰ আৰ্থিক অৱস্থা নিৰ্ণয় কৰা।
বাদ পৰি যোৱা বিষয়	বাদ পৰি যোৱা সম্পত্তি আৰু দেনাসমূহ সহজে ধৰা পেলাব নোৱাৰি।	বাদ পৰি যোৱা সম্পত্তি আৰু দেনাসমূহ সহজে ধৰা পেলাব পাৰি আৰু তথ্যৰ পৰা বিচাৰি উলিয়াব পাৰি।

তথ্য 11.3 ঃ আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰৰ তুলনা

তোমালোকে নিজে চেষ্টা কৰিবা

তোমাৰ স্থানীয় এজন সৰু ব্যৱসায়ী চিনাক্ত কৰা, তেওঁ অনুসৰণ কৰা হিচাপ পদ্ধতিৰ বিষয়ে শুধিবা। যদি তেওঁ দ্বি-প্ৰবিষ্টি অনুসৰি হিচাপ নাৰাখে, নৰখাৰ কাৰণবোৰ শুধিবা আৰু লাভ-লোকচান নিৰ্ণয়ৰ পদ্ধতিও জানি ল'বা।

11.4 ক্ৰয়-বিক্ৰয় আৰু লাভ-লোকচান হিচাপ আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰি (Preparing Trading and Profit and Loss Account and Balance Sheet)

ক্ৰয়-বিক্ৰয় আৰু লাভ-লোকচান হিচাপ আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰিবলৈ ক্ৰয়, বিক্ৰয়, আয়, ব্যয়, সম্পত্তি আৰু দেনা সমূহৰ সম্পূৰ্ণ নথীৰ আৱশ্যক হয়। অসম্পূৰ্ণ নথীৰ ক্ষেত্ৰত কিছুমান বিষয় যেনে ঃ দেনাদাৰ, পাওনাদাৰ, নগদ ক্ৰয় আৰু বিক্ৰয়, অন্যান্য নগদ পৰিশোধ আৰু প্ৰাপ্তি আদিৰ সবিশেষ বিৱৰণ সহজতে পাব পাৰি। কিন্তু কিছুমান বিষয় দ্বি-প্ৰবিষ্টিৰ নীতি অনুসৰণ কৰি পৰোক্ষভাৱে নিৰ্ণয় কৰিব লগীয়া হয়। সাধাৰণতে গণনা কৰিব লগীয়া লুপ্ত বিষয়বোৰ তলত দিয়া হ'ল—

- আৰম্ভণী মূলধন
- বাকী ক্ৰয়
- বাকী বিক্ৰয়
- স্বীকৃতি প্ৰদান কৰা প্ৰদেয় বিল
- প্ৰাপ্ত হোৱা প্ৰাপ্য বিল
- পাওনাদাৰক পৰিশোধ
- দেনাদাৰে কৰা পৰিশোধ
- অন্যান্য নগদ বা বেংকৰ লগত জড়িত বিষয়

তোমালোকে জানা যে বছৰৰ আৰম্ভণীত আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰি আৰম্ভণী মূলধন নিৰ্ণয় কৰা হ'য়। অন্যান্য বিষয়ৰ বাবে লুপ্ত তথ্য নিৰ্ণয় কৰিবলৈ কেনেকৈ মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ, মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ, মুঠ প্ৰাপ্য বিল আৰু মুঠ প্ৰদেয় বিল হিচাপ আৰু নগদ বহীৰ সহায় লোৱা হয়, সেই বিষয়ে আমি আলোচনা কৰিম।

11.4.1. বাকী ক্ৰয় নিৰ্ণয় (Ascertainment of Credit Purchase)

সাধাৰণতে বাকী ক্ৰয়ৰ পৰিমাণ অসম্পূৰ্ণ নথীত পোৱা নাযায়। এইটোও সম্ভৱ যে পাওনাদাৰৰ লগত জড়িত আন কিছুমান নথীও লুপ্ত থাকিব পাৰে। গতিকে মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ প্ৰস্তুত কৰি, (আৰ্হি 11.4 তথ্যত দিয়া হৈছে) বাকী ক্ৰয় বা অন্য পাওনাদাৰৰ লগত জড়িত কোনো লুপ্ত নথী সম্ভলিত তথ্য হিচাপে নিৰ্ণয় কৰিব পাৰি।

মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্রে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	নগদ প্ৰদান		....		আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		....
	বেংক (প্ৰদান কৰা চেক)		....		বেংক (প্ৰত্যাখ্যান হোৱা চেক)		....
	প্ৰদেয় বিল (স্বীকৃতি প্ৰদান কৰা বিল)		....		প্ৰদেয় বিল (প্ৰত্যাখ্যান হোৱা বিল)		....
	প্ৰাপ্ত বাট্টা		....		বাকী ক্ৰয়		....
	ক্ৰয় ফিৰৎ		....				
	সামৰণী উদ্বৃত্ত		....				
			XXX				XXX

তথ্য 11.4 ঃ পাওনাদাৰ হিচাপৰ আহি

উদাহৰণ স্বৰূপে, মেচাৰ্চ কিচন ফুড চাপ্লায়াৰ্চৰ লেনদেনসমূহ তলত দিয়া হ'ল-

পাওনাদাৰৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	40,000 (টকা)
পাওনাদাৰৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত	50,000 (টকা)
পৰিশোধ কৰা নগদ ধন	85,000 (টকা)
প্ৰাপ্ত বাট্টা	2,000 (টকা)

মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ তলত দিয়া ধৰণে প্ৰস্তুত কৰা হ'ব ঃ

কিচন ফুড চাপ্লায়াৰ্চৰ বহীত

মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্রে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	নগদ		85,000		আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		40,000
	বাট্টা		2,000		বাকী ক্ৰয় (সন্তুলীত পৰিমাণ)		97,000
	সামৰণী উদ্বৃত্ত		50,000				
			1,37,000				1,37,000

11.4.2. বাকী বিক্ৰয় নিৰ্ণয় (Ascertainment of Credit Sales)

সাধাৰণতে বাকী বিক্ৰয়ৰ পৰিমাণো অসম্পূৰ্ণ নথিত পোৱা নাযায়। দেনাদাৰৰ লগত জড়িত কিছুমান অন্য নথিও লুপ্ত থাকিব পাৰে। গতিকে, যদি 11.5 তথ্যত দেখুওৱা ধৰণে মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ প্ৰস্তুত কৰা হয় তেন্তে বাকী বিক্ৰয় বা দেনাদাৰৰ লগত জড়িত অন্য লুপ্ত নথি, যি লাগে, সন্তুলিত পৰিমাণ হিচাপে নিৰ্ণয় কৰিব পাৰি।

ডে. মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		....		নগদ (প্ৰাপ্ত টকা)		....
					বেংক (প্ৰাপ্ত চেক)		....
	প্ৰাপ্য বিল (প্ৰত্যাখান হোৱা বিল)		....		প্ৰদেয় বাট্টা		....
	বেংক (প্ৰত্যাখান হোৱা চেক)		....		অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ		....
	বাকী বিক্ৰয় (সন্তুলিত পৰিমাণ)		....		বিক্ৰয় ফিৰৎ প্ৰাপ্য		....
					বিল (প্ৰাপ্ত হোৱা বিল)		....
					সামৰণী উদ্বৃত্ত		....
			X X X				X X X

তথ্য 11.5 ঃ মুঠ দেনাদাৰ হিচাপৰ আৰ্হি

মুঠ দেনাদাৰ হিচাপৰ পৰা নিৰ্ণয় কৰা বাকী বিক্ৰয়ৰ পৰা বিক্ৰয় ফিৰৎ বাদ দি প্ৰকৃত বাকী বিক্ৰয় পোৱা যায়।

উদাহৰণ স্বৰূপে, মোহনলাল ট্ৰেডাৰ্চৰ হিচাপ বহীৰ পৰা তলৰ নথিসমূহ পোৱা যায় ঃ

1 এপ্ৰিল, 2005 তাৰিখত দেনাদাৰ	50,000 টকা
31 মাৰ্চ, 2006 তাৰিখত দেনাদাৰ	70,000 টকা
প্ৰদান কৰা বাট্টা	1,000 টকা
প্ৰাপ্য বিল	30,000 টকা
অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ	3,000 টকা

মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ তলত দিয়া ধৰণে প্ৰস্তুত কৰা হ'ব ঃ

মোহনলাল ট্ৰেডাৰ্চৰ বহীত
মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
2005 1 এপ্ৰিল	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		50,000	31 মাৰ্চ 2006	নগদ		60,000
2006 31 মাৰ্চ	বাকী বিক্ৰয় (সন্তুলিত পৰিমাণ)		1,14,000		বাট্টা		1,000
					প্ৰাপ্য বিল		30,000
					অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ		3,000
					সামৰণী উদ্বৃত্ত		70,000
			1,64,000				1,64,000

11.4.3. প্ৰাপ্য বিল আৰু প্ৰদেয় বিল নিৰ্ণয় (Ascertainment of Bills Receivable and Bills Payable)

কেতিয়াবা প্ৰাপ্যবিল আৰু প্ৰদেয় বিলৰ লগত সম্পৰ্ক থকা সকলোবোৰ তথ্য বিশদভাৱে দিয়া থাকে কিন্তু বছৰটোত প্ৰাপ্ত বিলৰ পৰিমাণ আৰু স্বীকৃতি প্ৰদান কৰা বিলৰ পৰিমাণ দিয়া নাথাকে। এনে পৰিস্থিতিত মুঠ প্ৰাপ্য বিল হিচাপ আৰু মুঠ প্ৰদেয় বিল হিচাপ প্ৰস্তুত কৰিব পাৰি আৰু তাৰ দ্বাৰা লুপ্ত নথি সন্তুলিত পৰিমাণ হিচাপে নিৰ্ণয় কৰিব পাৰি। মুঠ প্ৰাপ্য বিল হিচাপ আৰু মুঠ প্ৰদেয় বিল হিচাপৰ আৰ্হি যথাক্ৰমে 11.6 নথি আৰু 11.7 নথিত তলত দেখুওৱা হ'ল -
উদাহৰণ স্বৰূপে তলৰ নথিসমূহ মেচাৰ্চ এচ, এচ, সেনাপতিৰ হিচাপ বহীৰ পৰা পোৱা হ'ল --

মুঠ প্ৰাপ্য বিল হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		....		বেংক (ধনপ্ৰাপ্তি হোৱা বিল)		....
	বিভিন্ন দেনাদাৰ (প্ৰাপ্ত বিল)		....		বিভিন্ন দেনাদাৰ (প্ৰত্যাখিত বিল)		....
					সামৰণী উদ্বৃত্ত		....
			XXX				XXX

তথ্য11.6ঃ প্ৰাপ্য বিল হিচাপৰ আৰ্হি

মুঠ প্ৰদেয় বিল হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	বেংক (পৰিশোধ কৰা বিল)		....		আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		....
	বিভিন্ন পাওনাদাৰ (প্ৰত্যাখান কৰা বিল)		....		বিভিন্ন পাওনাদাৰ (স্বীকৃতি প্ৰদান কৰা বিল)		....
	সামৰণী উদ্বৃত্ত		....				
			XXX				XXX

তথ্য 11.7 ঃ প্ৰদেয় বিল হিচাপৰ আৰ্হি

আৰম্ভণী প্ৰাপ্য বিল	5,000 টকা
আৰম্ভণী প্ৰদেয় বিল	37,000 টকা
প্ৰত্যাখান হোৱা প্ৰাপ্য বিল	2,000 টকা
প্ৰত্যাখান হোৱা প্ৰদেয় বিল	66,750 টকা
সামৰণী প্ৰদেয় বিল	52,000 টকা
বছৰটোৰ সংগ্ৰহ হোৱা বিল	12,000 টকা
সামৰণী প্ৰাপ্য বিল	4,000 টকা

প্ৰাপ্য বিল হিচাপ আৰু প্ৰদেয় বিল হিচাপ তলত দিয়া ধৰণে প্ৰস্তুত কৰা হ'ব ঃ

মুঠ প্ৰাপ্য বিল হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		5,000		বিভিন্ন দেনাদাৰ (প্ৰত্যাখান হোৱা বিল)		2,000
	বিভিন্ন দেনাদাৰ (প্ৰাপ্ত বিল) (সন্তুলিত অংক)		13,000		বেংক (সংগ্ৰহ হোৱা বিল)		12,000
					সামৰণী উদ্বৃত্ত		4,000
			18,000				18,000

মুঠ প্ৰদেয় বিল হিচাপ

ডে. ক্রে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	বেংক (প্ৰদান কৰা বিলৰ ধন)		66,750		আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		37,500
	সামৰণী উদ্বৃত্ত		52,500		বিভিন্ন পাওনাদাৰ (স্বীকৃতি প্ৰদান কৰা বিল) (সন্তুলিত পৰিমাণ)		81,750
			1,19,250				1,19,250

তুমি কি বুজিলা চোৱা – 1

শুদ্ধ উত্তৰত (✓) চিহ্নেৰে চিনাক্ত কৰা ঃ

1. হিচাপকৰণৰ অসম্পূৰ্ণ নথি কৌশল হৈছে -
   (ক) বিজ্ঞান সন্মত (খ) অবিজ্ঞান সন্মত
   (গ) অপ্ৰণালীবদ্ধ (ঘ) দুয়ো (খ) আৰু (গ)
2. আৰম্ভণী মূলধন ———— প্ৰস্তুত কৰি নিৰ্ণয় কৰা হয়
   (ক) মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ (খ) মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ
   (গ) নগদ হিচাপ (ঘ) আৰম্ভণী আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি
3. বাকী ক্ৰয় নিৰ্ণয় কৰিবলৈ ———— প্ৰস্তুত কৰা হয়
   (ক) মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ (খ) মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ
   (গ) নগদ হিচাপ (ঘ) আৰম্ভণী আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি
4. যদি আৰম্ভণী মূলধন 60,000 টকা, আহৰণ 5,000 টকা, অতিৰিক্ত বিনিয়োগ কৰা মূলধন 10,000 টকা, সামৰণী মূলধন 90,000 টকা হ'য়, উপাৰ্জন কৰা লাভৰ পৰিমাণ হ'ব।
   (ক) 20,000 টকা (খ) 25,000 টকা
   (গ) 30,000 টকা (ঘ) 40,000 টকা

11.4.4. **নগদ টকাৰ সংক্ষিপ্ত বিৰৰণীৰ জৰিয়তে লুপ্ত তথ্য নিৰ্ণয়** (Ascertainment of Missing Information Through Summary of Cash)

কেতিয়াবা পাওনাদাৰক পৰিশোধ কৰা ধন বা দেনাদাৰৰ পৰা প্ৰাপ্ত ধন বা সামৰণী নগদ বা বেংক উদ্বৃত্ত লুপ্ত থাকিব পাৰে। প্ৰাপ্তি বা পৰিশোধৰ কোনো লুপ্ত নথি নিৰ্ণয় কৰিবলৈ বছৰটোৰ ভিতৰত হোৱা সকলোবোৰ প্ৰাপ্তি আৰু পৰিশোধ দেখুৱাই আমি নগদ বহীৰ সংক্ষিপ্ত বিৰৰণী প্ৰস্তুত কৰিব পাৰো আৰু ইয়াৰ পৰা পোৱা সামৰণী উদ্বৃত্তই লুপ্ত নথি হিচাপে লোৱা হ'ব।

যদি পাওনাদাৰক পৰিশোধ কৰা টকাৰ পৰিমাণ আৰু দেনাদাৰৰ পৰা প্ৰাপ্ত হোৱা টকাৰ পৰিমাণ দুয়োটা লুপ্ত থাকে তেন্তে ইয়াৰ যিকোনো এটা প্ৰথমতে মুঠ পাওনাদাৰ বা মুঠ দেনাদাৰ হিচাপৰ পৰা, আৱশ্যক অনুসৰি, উলিয়াব পাৰি আৰু আনটো নথি নগদ বহীৰ বিৰৰণীৰ পৰা ওপৰত দিয়া ধৰণে নিৰ্ণয় কৰিব পাৰি।

লুপ্ত নথিসমূহ পোৱাৰ পাছত পোনপোটীয়াভাৱে বা উদ্বৃত্ত মিলন পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰি চুড়ান্ত হিচাপ প্ৰস্তুত কৰা হয়। উদ্বৃত্ত মিলন পত্ৰৰ বিষয় সমূহ আৰু এই নথিৰ উৎস সমূহ সংক্ষিপ্তভাৱে তলত দিয়া হ'ল—

1.	সামৰণী সম্পত্তি (মজুত পণ্যৰবাহিৰে) আৰু দেনাসমূহ	সামৰণী অনুসূচী
2.	আৰম্ভণী সম্পত্তি (আৰম্ভণী মজুত পণ্যৰ আৰম্ভণী অনুসূচী) আৰু দেনাসমূহ	
3.	ক্ৰয়	বাকী ক্ৰয় মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপৰ পৰা আৰু নগদ ক্ৰয় নগদৰ সংক্ষিপ্ত বিৰৰণীৰ পৰা
4.	বিক্ৰয়	বাকী বিক্ৰয় মুঠ দেনাদাৰ হিচাপৰ পৰা আৰু নগদ বিক্ৰয় নগদৰ সংক্ষিপ্ত বিৰৰণীৰ পৰা
5.	আৰম্ভণী মূলধন	আৰম্ভণী আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতিৰ পৰা
6.	ব্যয় আৰু ৰাজহ	নগদৰ সংক্ষিপ্ত বিৰৰণী আৰু সহায়কাৰী নথীৰপৰা
7.	লোকচান আৰু লাভ	সকলোবোৰ হিচাপ আৰু বিভিন্ন নথীৰপৰা
8.	প্ৰাপ্য বিলৰ প্ৰাপ্তি	মুঠ প্ৰাপ্য বিল হিচাপৰ পৰা
9.	প্ৰদেয় বিলৰ স্বীকৃতি	মুঠ প্ৰদেয় বিল হিচাপৰ পৰা
10	নগদ/বেংক উদ্বৃত্ত	নগদৰ বিৰৰণীৰ পৰা

নথী 11.7 : *লুপ্ত তথ্যৰ নিৰ্ণয়*

উদাহৰণ 3

31মাৰ্চ 2005 তাৰিখত অন্ত পৰা বছৰৰ বাবে মিঃ অমিতৰ হিচাপৰ পৰা মুঠ ক্ৰয় আৰু মুঠ বিক্ৰয়ৰ পৰিমাণ নিৰ্ণয় কৰা ঃ

1 এপ্ৰিল, 2004 তাৰিখত মুঠ দেনাদাৰ	40,000 টকা
1 এপ্ৰিল, 2004 তাৰিখত মুঠ পাওনাদাৰ	50,000 টকা
1 এপ্ৰিল, 2004 তাৰিখত মুঠ প্ৰাপ্য বিল	30,000 টকা
1 এপ্ৰিল, 2004 তাৰিখত মুঠ প্ৰদেয় বিল	45,000 টকা
প্ৰাপ্ত বাট্টা	5,000 টকা
অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ	2,000 টকা
বিক্ৰয় ফিৰৎ	4,000 টকা
প্ৰদান কৰা বাট্টা	3,000 টকা
নগদ বিক্ৰয়	10,000 টকা
নগদ ক্ৰয়	8,000 টকা
31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখৰ মুঠ দেনাদাৰ	80,000 টকা
দেনাদাৰৰ পৰা নগদ প্ৰাপ্তি	1,00,000 টকা
পাওনাদাৰক নগদ প্ৰদান	80,000 টকা
প্ৰাপ্য বিলৰ বিপৰীতে ধন প্ৰাপ্তি	25,000 টকা
প্ৰদেয় বিলৰ বিপৰীতে ধন প্ৰদান	40,000 টকা
31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখত মুঠ পাওনাদাৰ	40,000 টকা
31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখত প্ৰদেয় বিল	50,000 টকা
31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখত প্ৰাপ্য বিল	35,000 টকা

সমাধান ঃ

মুঠ প্ৰাপ্য বিল হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
1-4-2004	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		30,000	31-3-2005	নগদ		25,000
31-3-2005	মুঠ দেনাদাৰ (সন্তুলিত পৰিমাণ)		30,000	31-3-2005	সামৰণী উদ্বৃত্ত		35,000
			60,000				60,000

মুঠ প্ৰদেয় বিল হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
31-3-2005	নগদ		40,000	1-4-2004	আৰম্ভণী উদ্বৃত		45,000
31-3-2005	সামৰণী উদ্বৃত্ত		50,000	31-3-2005	মুঠ পাওনাদাৰ (সন্তুলিত পৰিমাণ)		45,000
			90,000				90,000

মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
1-4-2004	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		40,000	31-3-2005	অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ		2,000
31-3-2005	বিক্ৰয় (বাকী) (সন্তুলিত পৰিমাণ)		1,79,000	,,	বিক্ৰয় ফিৰৎ		4,000
				,,	প্ৰদান কৰা বাট্টা		3,000
				,,	নগদ		1,00,000
				,,	প্ৰাপ্য বিল (প্ৰাপ্য বিল হিচাপৰ পৰা)		30,000
				,,	সামৰণী উদ্বৃত্ত		80,000
			2,19,000				2,19,000

মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
31-3-2005	প্ৰাপ্ত বাট্টা		5,000	1-4-2004	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		50,000
,,	নগদ		80,000	31-3-2005	ক্ৰয় (বাকী) (সন্তুলিত পৰিমাণ)		1,20,000
,,	প্ৰদেয় বিল (প্ৰদেয়		45,000				
,,	বিল হিচাপৰ পৰা)						
	সামৰণী উদ্বৃত্ত		40,000				
,,			1,70,000				1,70,000

টোকা ঃ

1. মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপৰ পৰা বাকী ক্ৰয় 1,20,000 টকা গণনা কৰা হৈছে। নগদ ক্ৰয়ৰ পৰিমাণ 8,000 টকা। গতিকে মুঠ ক্ৰয়ৰ পৰিমাণ হ'ব 1,20,000 টকা + 8,000 টকা = 1,28,000 টকা।
2. বাকী বিক্ৰয় মুঠ দেনাদাৰ হিচাপৰ পৰা 1,79,000 টকা গণনা কৰা হৈছে আৰু নগদ বিক্ৰয় 10,000 টকা দিয়া আছে। মুঠ বিক্ৰয়ৰ পৰিমাণ হ'ব 1,79,000 টকা+10,000 টকা =1,89,000 টকা।

উদাহৰণ 4

মিচেচ চুধাৰ তলত দিয়া হিচাপৰ তথ্যৰ পৰা প্ৰকৃত বিক্ৰয় গণনা কৰা ঃ

1 এপ্ৰিল, 2005 তাৰিখৰ দেনাদাৰ	65,000 টকা
31 মাৰ্চ, 2006 তাৰিখৰ দেনাদাৰ	50,000 টকা
1 এপ্ৰিল, 2005 তাৰিখৰ প্ৰাপ্য বিলৰ পৰিমাণ	23,000 টকা
31 মাৰ্চ 2006 তাৰিখৰ প্ৰাপ্য বিলৰ পৰিমাণ	29,000 টকা
দেনাদাৰৰ পৰা নগদ প্ৰাপ্তি	3,02,000 টকা
প্ৰদান কৰা বাট্টা	8,000 টকা
প্ৰাপ্যবিলৰ বিপৰীতে নগদ প্ৰাপ্তি	21,000 টকা
অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ	14,000 টকা
প্ৰত্যাখান হোৱা প্ৰাপ্য বিল	20,000 টকা
নগদ বিক্ৰয়	2,25,000 টকা
বিক্ৰয় ফিৰৎ	17,000 টকা

মুঠ প্ৰাপ্য বিল হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
1-4-2005	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		23,000	31-3-2006	নগদ (প্ৰদান)		21,000
31-3-2006	দেনাদাৰ (প্ৰাপ্ত বিল) (সন্তুলিত পৰিমাণ)		47,000	"	প্ৰাপ্য বিল (প্ৰত্যাখান)		20,000
					সামৰণী উদ্বৃত্ত		29,000
			70,000	"			70,000

মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
1-4-2005	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		65,000	31-3-2006	নগদ (প্ৰাপ্তি)		3,02,000
31-3-2006	প্ৰাপ্য বিল (প্ৰত্যাখান)		20,000	”	প্ৰদান কৰা বাট্টা		8,000
31-3-2006	বিক্ৰয় (বাকী) (সন্তুলিত পৰিমাণ)		3,53,000	”	বিক্ৰয় ফিৰৎ		17,000
				”	অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ		14,000
				”	প্ৰাপ্য বিল		47,000
				”	সামৰণী উদ্বৃত্ত		50,000
			4,38,000				4,38,000

টোকা ঃ

প্ৰকৃত বিক্ৰী = নগদ বিক্ৰয় + বাকী বিক্ৰয় - বিক্ৰয় ফিৰৎ

= 2,25,000 টকা + 3,53,000 টকা - 17,000 টকা

= 5,61,000 টকা

উদাহৰণ ঃ 5

মিঃ ওম প্ৰকাশে তেওঁৰ হিচাপ বহী দ্বি-প্ৰবিষ্টি পদ্ধতি অনুসৰি ৰখা নাছিল। তেওঁৰ বহীৰ পৰা প্ৰাপ্ত তথ্যৰ পৰা 31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ বাবে লাভ-লোকচান হিচাপ প্ৰস্তুত কৰা আৰু সেই তাৰিখত চাফাই যন্ত্ৰপাতিৰ ওপৰত 10% অৰক্ষয় ধাৰ্য কৰি উদ্বৃত্ত পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰা।

উদাহৰণ 6

নগদ টকাৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণী

ডে. ক্ৰে.

প্ৰাপ্তি	পৰিমাণ (টকা)	পৰিশোধ	পৰিমাণ (টকা)
আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	8,000	নগদ ক্ৰয়	14,000
নগদ বিক্ৰয়	40,000	পাওনাদাৰক পৰিশোধ	20,000
দেনাদাৰৰ পৰা প্ৰাপ্তি	30,000	বিভিন্ন ব্যয়	6,000
		পৰিবহণ ব্যয়	2,000
		আহৰণ	8,000
		সামৰণী উদ্বৃত্ত	28,000
	78,000		78,000

অন্যান্য নথি ঃ

31 মাৰ্চ, 2004

	31 মাৰ্চ, 2004 (টকা)	31 মাৰ্চ, 2005 (টকা)
দেনাদাৰ	9,000	12,000
পাওনাদাৰ	14,400	6,800
সামগ্ৰীৰ মজুত পণ্য	10,000	16,000
চাফাই যন্ত্ৰপাতি	40,000	40,000
আচবাব	3,000	3,000
বাট্টা প্ৰদান		2,400
প্ৰাপ্ত বাট্টা		1,700

সমাধান ঃ

ওম প্ৰকাশৰ হিচাপ বহীত

ক্ৰয়-বিক্ৰয় আৰু লাভ-লোকচান হিচাপ

৩১ মাৰ্চ, ২০০৫ তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ

ডে. ক্ৰে.

বিৱৰণ	পৰিমাণ (টকা)	বিৱৰণ	পৰিমাণ (টকা)
আৰম্ভণী মজুত পণ্য	10,000	বিক্ৰয়	74,400
ক্ৰয়	28,100	সামৰণী মজুত পণ্য	16,000
পৰিবহণ ব্যয়	2,000		
লাভ-লোকচান হিচাপলৈ (মুঠ লাভ স্থানান্তৰ)	50,300		
	90,400		90,400
বিভিন্ন ব্যয়	6,000	ক্ৰয়-বিক্ৰয় হিচাপৰ পৰা (মুঠ লাভ)	50,300
প্ৰদেয় বাট্টা	1,400		
অৱক্ষয়	4,000	প্ৰাপ্ত বাট্টা	1,700
মূলধন হিচাপলৈ (প্ৰকৃত লাভ স্থানান্তৰ)	40,600		
	52,000		52,000

31 মাৰ্চ, 2005 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ উদ্বৃত্ত পত্ৰ

দেনা		পৰিমাণ (টকা)	সম্পত্তি		পৰিমাণ (টকা)
মূলধন	55,600		চাফাই যন্ত্ৰপাতি	40,000	
যোগ, লাভ	40,600		বাদ, অৱক্ষয়	(4,000)	36,000
	96,200				
বাদ, আহৰণ	8,000	88,200	আচবাব		3,000
পাওনাদাৰ		6,800	সামগ্ৰীৰ মজুত পণ্য		16,000
			দেনাদাৰ		12,000
			নগদ		28,000
		95,000			95,000

মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		9,000		নগদ		30,000
	বিক্ৰয় (বাকী) (সন্তুলিত পৰিমাণ)		34,400		প্ৰদেয় বাট্টা		1,400
					সামৰণী উদ্বৃত্ত		12,000
			43,400				43,400

মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	নগদ		20,000		আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		14,400
	প্ৰাপ্ত বাট্টা		1,700		ক্ৰয় (বাকী) (সন্তুলিত পৰিমাণ)		14,100
	সামৰণী উদ্বৃত্ত		6,800				
			28,500				28,500

31 মাৰ্চ 2004 তাৰিখত আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি

দেনা	পৰিমাণ (টকা)	সম্পত্তি	পৰিমাণ (টকা)
পাওনাদাৰ	14,400	চাফাই যন্ত্ৰপাতি	40,000
মূলধন	55,600	আচবাব	3,000
(সন্তুলিত পৰিমাণ)		সামগ্ৰীৰ মজুত পণ্য	10,000
		দেনাদাৰ	9,000
		নগদ	8,000
	70,000		70,000

উদাহৰণ 5

মিচেচ সুৰভীয়ে 1 জানুৱাৰী, 2005 তাৰিখে নগদ 50,000 টকা, আচবাব 10,000 টকা, দ্ৰব্য সামগ্ৰী 2000 টকা আৰু যন্ত্ৰপাতি 20,000 টকাৰে ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰে। বছৰটোত তেওঁ অতিৰিক্ত মূলধন হিচাপে 50,000 টকা, বিনিয়োগ কৰে আৰু এই টকাৰে বেংক হিচাপ খোলে। তেওঁৰ হিচাপৰ পৰা পোৱা তথ্যৰ পৰা, 31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ বাবে চূড়ান্ত হিচাপ প্ৰস্তুত কৰা --

দেনাদাৰৰ পৰা প্ৰাপ্তি	57,500 টকা
নগদ বিক্ৰয়	45,000 টকা
নগদ ক্ৰয়	25,000 টকা
মজুৰি প্ৰদান	5,000 টকা
কৰ্মচাৰীৰ দৰমহা	17,500 টকা
ব্যৱসায়িক ব্যয়	6,500 টকা
কাৰখানাৰ বিদ্যুৎ ব্যয়	7,500 টকা
আহৰণ	3,000 টকা
পাওনাদাৰক নগদ প্ৰদান	42,000 টকা
প্ৰদেয় বাট্টা	1,200 টকা
প্ৰাপ্ত বাট্টা	3,000 টকা
অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ অৱলোপণ	1,300 টকা
সামৰণী নগদ উদ্বৃত্ত	20,000 টকা

মিচেচ সুৰভীয়ে 2,500 টকাৰ সামগ্ৰী ঘৰুৱা উদ্দেশ্যৰ বাবে ব্যবহাৰ কৰে আৰু এই বিষয়ে হিচাপ বহীত লিপিৰদ্ধ কৰা হোৱা নাই। আচবাবৰ ওপৰত 10% আৰু যন্ত্ৰপাতিৰ ওপৰত বছৰি 20% হিচাপে অৱক্ষয় ধাৰ্য্য কৰিবা। 31 ডিচেম্বৰ 2005 তাৰিখত তেওঁৰ দেনাদাৰৰ পৰিমাণ 70,000 টকা, পাওনাদাৰ 35,000 টকা আৰু মজুত পণ্য 25,000 টকা মূল্যায়ণ কৰা হয়।

সমাধান

মিচেচ সুৰভীৰ বহীত
31 মাৰ্চ 2005 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ
ক্ৰয়-বিক্ৰয় আৰু লাভ-লোকচান

ডে. ক্ৰে.

বিৱৰণ		পৰিমাণ (টকা)	বিৱৰণ		পৰিমাণ (টকা)
আৰম্ভণী মজুত পণ্য		20,000	বিক্ৰয় ঃ		
ক্ৰয় ঃ			নগদ	45,000	
নগদ	25,000		বাকী	1,30,000	1,75,000
বাকী	80,000		সামৰণী মজুত পণ্য		25,000
	1,05,000				
বাদ ঃ ঘৰুৱা ব্যৱহাৰ কৰা					
সামগ্ৰী	2,500	102,500			
মজুৰি		5,000			
কাৰখানাৰ বিদ্যুত ব্যয়		7,500			
মুঠ লাভ (লাভ-লোকচান হিচাপলৈ স্থানান্তৰ)		65,000			
		2,00,000			2,00,000
দৰমহা		17,500	মুঠ লাভ (ক্ৰয়- বিক্ৰয় হিচাপৰ পৰা স্থানান্তৰ)		65,000
ব্যৱসায়ীক ব্যয়		6,500	প্ৰাপ্ত বাট্টা		3,000
প্ৰদেয় বাট্টা		1,200			
অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ		1,300			
অৱক্ষয়					
আচবাব	1,000				
যন্ত্ৰপাতি	4,000	5,000			
প্ৰকৃত লাভ (মূলধন হিচাপলৈ স্থানান্তৰ)		36,500			
		68,000			68,000

31 ডিচেম্বৰ, 2005 তাৰিখৰ মিচেচ সুৰভিৰ উদ্বৃত্ত পত্ৰ

দেনা		পৰিমাণ (টকা)	সম্পত্তি		পৰিমাণ (টকা)
পাওনাদাৰ		35,000	নগদ		20,000
মূলধন	100,000		বেংক জমা		13,000
যোগ, লাভ	36,500		মজুত পণ্য		25,000
	1,36,500		দেনাদাৰ		70,000
যোগ, অতিৰিক্ত মূলধন			আচবাব	10,000	
	20,000		বাদ, অৱক্ষয়	(1,000)	9,000
	1,56,500		যন্ত্ৰপাতি	20,000	
বাদ, আহৰণ			বাদ, অৱক্ষয়	(4,000)	16,000
নগদ 36,000					
সামগ্ৰী 2,500	38,500	1,18,000			
		1,53,000			1,53,000

টোকা ঃ

(i) মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		—		নগদ		57,500
	বিক্ৰয় (বাকী) (সন্তুলিত পৰিমাণ)		1,30,000		প্ৰদেয় বাট্টা		1,200
					অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ		1,300
					সামৰণী উদ্বৃত্ত		70,000
			1,30,000				1,30,000

ডে. (ii) মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ ক্রে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	নগদ		42,000		আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		—
	প্ৰাপ্ত বাট্টা		3,000		বাকী ক্রয় (সন্তুলিত পৰিমাণ)		80,000
	সামৰণী উদ্বৃত্ত		35,000				
			80,000				80,000

(iii) ১ জানুৱাৰী 2005 তাৰিখত আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি

দেনা	পৰিমাণ (টকা)	সম্পত্তি	পৰিমাণ (টকা)
মূলধন (সন্তুলিত পৰিমাণ)	100,000	নগদ	50,000
		মজুত পণ্য	20,000
		আচবাব	10,000
		যন্ত্ৰপাতি	20,000
	100,000		100,000

(iv) নগদৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণী

ডে. ক্রে.

প্ৰাপ্তি	পৰিমাণ (টকা)	পৰিশোধ	পৰিমাণ (টকা)
আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	50,000	ক্রয়	25,000
মূলধন	20,000	মজুৰি	5,000
দেনাদাৰ	57,500	দৰমহা	17,500
বিক্রয়	45,000	ব্যৱসায়িক ব্যয়	6,500
		বিদ্যুৎ বিল	7,500
		আহৰণ	36,000
		পাওনাদাৰ	42,000
		সামৰণী উদ্বৃত্ত নগদ	20,000
		বেংক (সন্তুলিত পৰিমাণ)	13,000
	1,72,500		1,72,500

তুমি কি বুজিলা চোৱা-২

খালী স্থান পূৰণ কৰা ঃ

১. ——— হিচাপ সন্তুলন কৰি বাকী বিক্ৰয় নিৰ্ণয় কৰা হ'য়।
২. ——— তকৈ ——— ৰ আধিক্যই বছৰটোৰ লোকচানক বুজায়।
৩. লাভ নিৰ্ণয় কৰিবলৈ সামৰণী মূলধনৰ পৰা ——— বাদ দিয়া হ'য় আৰু ——— যোগ কৰা হ'য়।
৪. অসম্পূৰ্ণ লিপিৱদ্ধকৰণ সাধাৰণতে ——— ৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰ কৰা হ'য়।

উদাহৰণ ঃ 7

মিঃ বাহাদুৰে হিচাপ পত্ৰ লিপিৱদ্ধকৰণ পদ্ধতি নাজানে। বিভিন্ন প্ৰাপ্ত তথ্যৰ পৰা পোৱা বিৰৰণৰ পৰা দেনাদাৰৰ ওপৰত 5% হাৰে সন্দেহযুক্ত পুঁজি গঠন কৰি আৰু মটৰগাড়ীৰ ওপৰত 20% হাৰে অৱক্ষয় ধাৰ্য্য কৰি চূড়ান্ত হিচাপ প্ৰস্তুত কৰা।

সমাধান ঃ

(i) উদ্বৃত্ত পত্ৰ 2005, 1 এপ্ৰিল তাৰিখৰ

দেনা	পৰিমাণ (টকা)	সম্পত্তি	পৰিমাণ (টকা)
মূলধন	92,500	মটৰ গাড়ী	71,700
প্ৰদেয় বিল	32,800	মজুত পণ্য	51,500
পাওনাদাৰ	84,200	দেনাদাৰ	49,500
		প্ৰাপ্য বিল	24,400
		নগদ হাতে জমা	12,400
	2,09,500		2,09,500

(ii) বছৰৰ নগদ লেনদেন

বিৰৰণ	পৰিমাণ (টকা)	বিৰৰণ	পৰিমাণ (টকা)
আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	12,400	আচবাব	30,000
দেনাদাৰৰ পৰা প্ৰাপ্তি	1,15,000	মজুৰি	9,400
প্ৰাপ্য বিল	14,200	ক্ৰয়	40,500
বিক্ৰয়	1,03,000	আহৰণ	24,000
		প্ৰদেয় বিল	30,700
		সাধাৰণ ব্যয়	20,700
		পাওনাদাৰক প্ৰদান	80,800
		সামৰণী উদ্বৃত্ত	8,500
	2,44,600		2,44,600

(iii) অন্যান্য নথি ঃ

বিৱৰণ	পৰিমাণ (টকা)
প্ৰাপ্য বিল প্ৰাপ্তি	6,300
গ্ৰাহকক বাট্টা	2,300
যোগান কাৰীৰ পৰা বাট্টা	700
বাকী ক্ৰয়	29,600
সামৰণী মজুত পণ্য	41,700
সামৰণী দেনাদাৰ	55,000
সামৰণী প্ৰদেয় বিল	10,200

সমাধান

নগদ ক্ৰয় আৰু নগদ বিক্ৰয়ৰ পৰিমাণ নগদ লেনদেনত দিয়া আছে। বাকী ক্ৰয়ৰ পৰিমাণো দিয়া আছে। কিন্তু বাকী বিক্ৰয়ৰ পৰিমাণ দেনাদাৰ হিচাপ প্ৰস্তুত কৰি নিৰ্ণয় কৰা হ'ব। যদি বাকী ক্ৰয়ৰ পৰিমাণ দিয়া আছে, সামৰণী পাওনাদাৰৰ পৰিমাণ নিৰ্ণয় কৰিবলৈ পাওনাদাৰ হিচাপ প্ৰস্তুত কৰা হ'ব। যিহেতু প্ৰদেয় বিল আৰু প্ৰাপ্য বিল দিয়া আছে, এই হিচাপবোৰা প্ৰস্তুত কৰা হ'ব, অন্যথা পাওনাদাৰ আৰু দেনাদাৰ হিচাপ সম্পূৰ্ণ নহ'ব।

মিঃ বাহাদুৰৰ বহীত

31 মাৰ্চ, 2006 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ ক্ৰয়-বিক্ৰয়

আৰু লাভ-লোকচান হিচাপ

ব্যয়/লোকচান		পৰিমাণ (টকা)	আয়/লাভ		পৰিমাণ (টকা)
আৰম্ভণী মজুত পণ্য		51,500	বিক্ৰয়		
ক্ৰয়					
নগদ	40,500		নগদ	1,03,000	
বাকী	29,600	70,100	বাকী	1,29,100	2,32,100
মজুৰি		9,400	সামৰণী মজুত পণ্য		41,700
মুঠ লাভ, আগলৈ		1,42,800			
		2,73,800			2,73,800
সাধাৰণ ব্যয়		20,700	মুঠ লাভ, আগৰ পৰা		1,42,800
প্ৰদেয় বাট্টা		2,300	প্ৰাপ্য বাট্টা		700
মটৰ গাড়ীৰ অৱক্ষয়		14,340			
অনুদ্ধাৰণীয় ঋণৰ বাবে					
সঞ্চিত পূজি		2,750			
প্ৰকৃত লাভ		1,03,410			
		1,43,500			1,43,500

31 মাৰ্চ, 2006 তাৰিখৰ উদ্বৃত্ত পত্ৰ

দেনা		পৰিমাণ (টকা)	সম্পত্তি		পৰিমাণ (টকা)
মূলধন	92,500		মটৰ গাড়ী	71,700	
যোগ ঃ মুঠ লাভ	1,03,410		বাদ অৱক্ষয়	14,340	57,360
বাদ ঃ আহৰণ	1,95,910		আচবাব		30,000
বাদ ঃ আহৰণ	24,000	171,910	মজুত পণ্য		41,700
পাওনাদাৰ		24,200	দেনাদাৰ	55,000	
প্ৰদেয় বিল		10,200	বাদ, সঞ্চিত পুজি	2,750	52,250
			প্ৰাপ্য বিল		16,500
			নগদ		8,500
		2,06,310			2,06,310

টোকা ঃ

(i). মুঠ প্ৰাপ্য বিল হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		24,400		নগদ (প্ৰাপ্তি)		14,200
	দেনাদাৰ (বিলি কৰা বিল)		6,300		সামৰণী উদ্বৃত্ত (সন্তুলিত পৰিমাণ)		16,500
			30,700				30,700

(ii) মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্রে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		49,500		নগদ (প্ৰাপ্তি)		1,15,000
	বাকী ক্রয় (সন্তুলিত পৰিমাণ)		1,29,100		বিল প্ৰাপ্য		6,300
					প্ৰদেয় বিল		2,300
					সামৰণী উদ্বৃত্ত		55,000
			1,78,600				1,78,600

(iii) মুঠ প্ৰদেয় বিল হিচাপ

ডে. ক্রে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	নগদ (প্ৰদান)		30,700		আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		32,800
	সামৰণী উদ্বৃত্ত		10,200		পাওঁনাদাৰ (স্বীকৃত বিল) (সন্তুলিত পৰিমাণ)		8,100
			40,900				40,900

(iv) মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্রে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	নগদ প্ৰদান		80,800		আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		84,200
	প্ৰদেয় বিল		8,100		বাকী ক্রয়		29,600
	প্ৰাপ্ত বাট্টা		700				
	সামৰণী উদ্বৃত্ত (সন্তুলিত অংক)		24,200				
			1,13,800				1,13,800

উদাহৰণ 8

দিনেশে দ্বি-প্ৰবিষ্টি পদ্ধতিৰ জ্ঞানৰ অভাৱৰ বাবে হিচাপ বহী প্ৰণালীবদ্ধভাৱে নাৰাখে। তেওঁ তোমাক তলত দিয়া তথ্য সমূহ যোগান ধৰিছে —

(i). **সম্পত্তি আৰু দেনা —**

	1-1-2006	31-12-2006
	টকা	টকা
দেনাদাৰ	45,000	48,600
পাওনাদাৰ	24,000	?
নগদ	4,500	?
আচবাব আৰু স্থায়ত্ব	15,000	?
মজুত পণ্য	25,000	?
মটৰ গাড়ী	16,000	?

(ii). **বছৰটোৰ লেনদেনসমূহ—**

	টকা
দেনাদাৰৰ পৰা নগদ প্ৰাপ্তি	80,000
দেনাদাৰক ঘোষণা কৰা বাট্টা	1,400
অনুদ্ধাৰণী ঋণ অৱলোপন	1,800
পাওনাদাৰক নগদ প্ৰদান	63,000
পাওনাদাৰৰ দ্বাৰা ঘোষণা কৰা বাট্টা	1,000
বিক্ৰয় ফিৰৎ	3,000
ক্ৰয় ফিৰৎ	2,000
প্ৰদান কৰা ব্যয়	6,000
আহৰণ	5,000
প্ৰদান কৰা ভাড়া	2,500

(iii) **অন্যান্য তথ্য—**

অপ্ৰদত্ত ব্যয় 1,200 টকা, আচবাবৰ ওপৰত 10% হাৰে আৰু মটৰগাড়ীৰ ওপৰত 5% হাৰে অৱক্ষয় ধাৰ্য্য কৰিবা। দিনেশে দ্ৰব সামগ্ৰী 'মূল্য যোগ 40%' হিচাপে বিক্ৰী কৰে। দেনাদাৰৰ ওপৰত 5% হাৰে পূজি গঠন কৰিব লাগে। 31 মাৰ্চ 2006 তাৰিখত ক্ৰয়-বিক্ৰয় আৰু লাভ-লোকচান হিচাপ আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰা।

দিনেশৰ বহীত

ক্ৰয়-বিক্ৰয় আৰু লাভ-লোকচান হিচাপ

31 ডিচেম্বৰ, 2006 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ

ডে. ক্ৰে.

ব্যয়/লোকচান		পৰিমাণ (টকা)	ৰাজহ/লাভ		পৰিমাণ (টকা)
আৰম্ভণী মজুত পণ্য		25,000	বিক্ৰয়	89,800	
ক্ৰয়	69,000		বাদ, ফিৰৎ	3,000	86,300
বাদ, ফিৰৎ	2,000	67,000	সামৰণী মজুত পণ্য		30,000
মুঠ লাভ, আগলৈ		24,800			
		1,16,800			1,16,800
প্ৰদেয় বাট্টা		1,400	মুঠ লাভ, আগৰ পৰা		24,800
অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ		1,800	প্ৰাপ্ত বাট্টা		1,000
ব্যয়	6,000				
[+] অপ্ৰদত্ত	1,200	7,200			
ভাড়া		2,500			
অৱক্ষয়					
আচবাব	1,500				
মটৰ গাড়ী	800	2,300			
অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ পূজি		2,430			
প্ৰকৃত লাভ (মূলধন হিচাপলৈ স্থানান্তৰ)		8,170			
		25,800			25,800

31 ডিচেম্বৰ, 2006 তাৰিখত উদ্বৃত্ত পত্ৰ

দেনা		পৰিমাণ (টকা)	সম্পত্তি		পৰিমাণ (টকা)
অপ্ৰদত্ত ব্যয়		1,200	নগদ		8,000
পাওনাদাৰ		27,200	দেনাদাৰ	48,600	
মূলধন	81,500		বাদ, অনুদ্ধাৰণীয়		
বাদ, আহৰণ	5,000		ঋণ পুঁজি	2,430	46,170
	76,500		সামৰণী মজুত পণ্য		30,000
যোগ, প্ৰকৃত লাভ	8,170	84,670	আচবাব	15,000	
			বাদ অৱক্ষয়	1,500	13,500
			মটৰ গাড়ী	16,000	
			বাদ অৱক্ষয়	800	15,200
		1,12,870			1,12,870

কাৰ্যকৰী টোকা ঃ

(i) মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্ৰে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		45,000		নগদ প্ৰাপ্তি		80,000
	বিক্ৰয়		89,800		প্ৰদেয় বাট্টা		1,400
					অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ		1,800
					বিক্ৰী ফিৰৎ		3,000
					সামৰণী উদ্বৃত্ত		48,600
			1,34,800				1,34,800

(ii) মুঠ পাওনাদাৰ হিচাপ

ডে. ক্রে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	নগদ প্রদান		63,000		আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		24,000
	প্রাপ্ত বাট্টা		1,000		ক্রয়		69,000
	ক্রয় ফিৰৎ		2,000				
	সামৰণী উদ্বৃত্ত		27,000				
			93,000				93,000

(iii) নগদৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণী

ডে. ক্রে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত		4,500		পাওনাদাৰ		63,000
	দেনাদাৰ		80,000		ব্যয় প্রদান		6,000
					আহৰণ		5,000
					ভাড়া প্রদান		2,500
					সামৰণী উদ্বৃত্ত		8,000
			84,500				84,500

(iv) আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি, ৪. ৩১ মাৰ্চ, ২০০৫ তাৰিখৰ

ডে. ক্রে.

তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)	তাৰিখ	বিৱৰণ	জা. পৃ.	পৰিমাণ (টকা)
	পাওনাদাৰ		24,000		দেনাদাৰ		45,000
					নগদ		4,500
	মুলধণ (আৰম্ভণী)		81,500		মজুত পণ্য		25,000
	(সন্তুলিত পৰিমাণ)				আচবাব		15,000
					মটৰ গাড়ী		16,000
			1,05,500				1,05,500

(v) সামৰণী মজুত পণ্য নিৰ্ণয়

	টকা
মুঠ বিক্ৰী	89,800
বাদ, বিক্ৰী ফিৰৎ	(3,000)
	86,800
মুঠ ক্ৰয়	69,000
বাদ, ক্ৰয় ফিৰৎ	2,000
	(67,000)
ক্ৰয় মূল্যৰ ওপৰত মুঠ লাভৰ হাৰ	40%
ধৰাহ'ল বিক্ৰী কৰা সামগ্ৰীৰ ক্ৰয় মূল্য	100
তেন্তে, মুঠ লাভ হ'ব	40
বিক্ৰীৰ পৰিমাণ	140

গতিকে, বিক্ৰী কৰা সামগ্ৰীৰ ক্ৰয় মূল্য

হ'ব 86,800 $= \frac{100}{140} \times 86{,}800 = 62{,}000$ টকা

সামৰণী মজুত পণ্য তলত দিয়া ধৰণে গণনা কৰা হ'ব ঃ

মুঠ ক্ৰয়	67,000
যোগ, আৰম্ভণী মজুত পণ্য	25,000
বিক্ৰীৰ বাবে থকা সামগ্ৰীৰ ক্ৰয় মূল্য	92,000
বাদ, বিক্ৰী কৰা সামগ্ৰীৰ ক্ৰয় মূল্য	(62,000)
সামৰণী মজুত পণ্য	30,000

এই অধ্যায়ত ব্যৱহাৰ কৰা গুৰুত্বপূৰ্ণ শব্দ

- অসম্পূৰ্ণ নথি
- আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি

পঢ়ুৱৈৰ উদ্দেশ্যৰ সন্দৰ্ভত সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ

1. *অসম্পূৰ্ণ নথি* ঃ অসম্পূৰ্ণ নথিয়ে দ্বি-প্ৰবিষ্টি পদ্ধতি অনুযায়ী হিচাপকৰণৰ সীমাৱদ্ধতাক বুজায়। যিবোৰ হিচাপৰ লিপিৱদ্ধকৰণ সম্পূৰ্ণ দ্বিপ্ৰবিষ্টি পদ্ধতি অনুসৰি নহয় তেনেবোৰ লিপিৱদ্ধকৰণৰ অসম্পূৰ্ণতাৰ মাত্ৰা হিচাপকৰণৰ সংগঠন অনুযায়ী ভিন ভিন।

2. *আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰৰ পাৰ্থক্য* ঃ আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতিয়ে কোনো এটা নিৰ্দিষ্ট তাৰিখৰ ব্যৱসায়ৰ বিভিন্ন সম্পত্তি আৰু দেনাসমূহক দেখুৱায় আৰু দুই পক্ষৰ পাৰ্থক্যই মূলধনৰ পৰিমাণ নিৰ্দেশ কৰে। যিহেতু তথ্য সমূহ অসম্পূৰ্ণ, সম্পত্তি আৰু দেনাৰ মূল্য সাধাৰণতে প্ৰাপ্ত তথ্যৰ ভিত্তিত আনুমানিকভাৱে মূল্যায়ণ কৰা হ'য়। এইবোৰ সঠিকভাৱে অনুসৰণ কৰা খতিয়ানৰ উদ্বৃত্ত সমূহলৈ প্ৰস্তুত কৰা উদ্বৃত্ত পত্ৰৰ নিচিনা নহয়। হিচাপৰ দ্বি-প্ৰবিষ্টি পদ্ধতি অনুসৰি প্ৰস্তুত কৰা হিচাপ বহীৰ উদ্বৃত্তৰ পৰা উদ্বৃত্ত পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰা হ'য়।

3. *অসম্পূৰ্ণ তথ্যৰ পৰা লাভ নিৰ্ণয়* ঃ যেতিয়া এটা ব্যৱসায় প্ৰতিস্থানে অতি অসংগঠিত ধৰণে হিচাপ সমূহ ৰাখে, তেতিয়া আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰি মূলধন নিৰ্ণয় কৰা হয়। কোনো এটা নিৰ্দিষ্ট সময়ৰ লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয় কৰিবলৈ আৰম্ভণী আৰু সামৰণী মূলধনৰ পাৰ্থক্যৰ লগত ব্যৱসায়ীজনে ব্যৱসায়ৰ পৰা আহৰণ কৰা টকা যোগ কৰি আৰু বিনিয়োগ কৰাকোনো অতিৰিক্ত মূলধন বাদ দি নিৰ্ণয় কৰা হ'য়।

4. *লাভ-লোকচান হিচাপ আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰ প্ৰস্তুত ঃ* যেতিয়া পাওনাদাৰ আৰু দেনাদাৰৰ ব্যক্তিগত হিচাপ আৰু নগদ বহীৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণী থাকে, তেতিয়া লাভ-লোকচান হিচাপ আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰাৰ প্ৰচেষ্টা হাতত ল'ব পাৰি। দ্বি-প্ৰবিষ্টি পদ্ধতিৰ নিয়ম অনুসৰণ কৰি দেনাদাৰ, পাওনাদাৰ, প্ৰাপ্য বিল আৰু প্ৰদেয় বিল হিচাপ আদি প্ৰস্তুত কৰি মুঠ বাকী বিক্ৰয় আৰু মুঠ বাকী ক্ৰয় বা দেনাদাৰ আৰু পাওনাদাৰৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত লুপ্তমান পাব পাৰি। এবাৰ লাভ-লোকচান হিচাপ আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰাৰ পিছত প্ৰতিষ্ঠানটোৱে ভৱিষ্যতে সম্পূৰ্ণ হিচাপকৰণ পদ্ধতি অনুসৰণ কৰাটো সম্ভৱ হয়।

অনুশীলনী

চমু উত্তৰ–

1. অসম্পূৰ্ণ লিপিৱদ্ধকৰণৰ অৰ্থ বাখ্যা কৰা।
2. অসম্পূৰ্ণ লিপিৱদ্ধকৰণৰ পদ্ধতিত হিচাপ ৰখাৰ সম্ভৱপৰ কাৰণ সমূহ কি কি ?
3. আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰৰ পাৰ্থক্য দেখুওৱা।
4. হিচাপৰ অসম্পূৰ্ণতাৰ ফলত ব্যৱসায়ী এজনে ব্যক্তিগত দিশত কি কি অসুবিধাৰ সম্মুখীন হ'ব পাৰে ?

দীঘলীয়া প্ৰশ্ন ঃ

1. আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি বুলিলে কি বুজা ? ব্যৱসায়ী এজনে আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতিৰ সহায়ত কেনেকৈ লাভ-লোকচান নিৰ্ণয় কৰিব পাৰে ?
2. ব্যৱসায়ী এজনে ৰখা অসম্পূৰ্ণ নথীৰ পৰা লাভ-লোকচান হিচাপ আৰু উদ্বৃত্ত পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰা সম্ভৱনে ? বাখ্যা কৰা।
3. অসম্পূৰ্ণ নথীৰ পৰা তলত দিয়াসমূহ কেনেকৈ নিৰ্ণয় কৰিব পাৰি বাখ্যা কৰা ঃ
   (ক) আৰম্ভণী আৰু সামৰণী মূলধন
   (খ) বাকী বিক্ৰী আৰু বাকী ক্ৰয়
   (গ) পাওনাদাৰক পৰিশোধ আৰু দেনাদাৰৰ পৰা প্ৰাপ্তি
   (ঘ) নগদৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত

সাংখ্যিক প্ৰশ্ন ঃ

আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি পদ্ধতিত লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয় ঃ-

1. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা লাভ বা লোকচান বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰা

	টকা
সামৰণী মূলধন	5,00,000
আৰম্ভণী মূলধন	7,50,000

বছৰটোৰ আহৰণ	3,75,000
অতিৰিক্ত মূলধন	50,000

[উত্তৰ ঃ লাভ 75,000 টকা]

2. মনবীৰে 1 জানুৱাৰী, 2005 তাৰিখত 4,50,000 টকাৰে ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰে। 31 ডিচেম্বৰ, 2005 তাৰিখত তেওঁৰ অৱস্থিতি তলত দিয়া ধৰণৰ

	টকা
নগদ	99,000
প্ৰাপ্য বিল	75,000
যন্ত্ৰপাতি	48,000
ভূমি আৰু ভৱন	1,80,000
আচবাব	50,000

তেওঁ তেওঁৰ বন্ধু সুশিলৰ পৰা 45,000 টকা ধাৰ লয়। তেওঁ ব্যক্তিগত খৰচৰ বাবে মাহিলী 8,000 টকা হিচাপে আহৰণ কৰে। 31 মাৰ্চ, 2005 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ বাবে লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয় কৰা।

[লাভ 53,000 টকা]

3. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা বছৰটোৰ লাভ নিৰ্ণয় কৰা —

	টকা
বছৰৰ আৰম্ভণী মূলধন	70,000
অতিৰিক্ত মূলধন	17,500
মজুত	59,500
দেনাদাৰ	25,900
আচবাব	8,600
যন্ত্ৰপাতি	2,100
পাওনাদাৰ	33,400
আহৰণ	26,400

[উত্তৰ ঃ 1,600 টকা]

4. তলৰ তথ্যৰ পৰা আৰম্ভণী মূলধন নিৰ্ণয় কৰা

	টকা
সামৰণী মূলধন	4,00,000
বছৰৰ আহৰণ	60,000
অতিৰিক্ত মূলধন	1,00000
চলিত বছৰৰ লাভ	80,000

[আৰম্ভণী মূলধন 2,80,000 টকা]

5. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা সামৰণী মূলধন নিৰ্ণয় কৰা

	1 জানুৱাৰী, 2005	31 ডিচেম্বৰ, 2005
	টকা	টকা
পাওনাদাৰ	5,000	30,000
প্ৰদেয় বিল	10,000	—
ঋণ	—	50,000
প্ৰাপ্য বিল	30,000	50,000
মজুত পণ্য	5,000	30,000
নগদ	2,000	20,000

[সামৰণী মূলধন 20,000 টকা]

আৰম্ভণী মূলধন দিয়া আছে, সামৰণী মূলধন নিৰ্ণয় কৰি লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয কৰা-

6. মিচেচ অনুয়ে 1 জুলাই 2005 তাৰিখে 4,00,000 টকা মূলধনৰে ব্যৱসায় আৰম্ভ কৰে। তেওঁ নিজৰ বন্ধুৰ পৰা 10% হাৰ সুদত 1,00,000 টকা ধাৰ লয় আৰু অতিৰিক্ত মূলধন 75,000 টকা ব্যৱসায়লৈ আনে। 31 ডিচেম্বৰ, 2005 তাৰিখত তেওঁৰ অৱস্থিতি তলত দিয়া ধৰণৰ ঃ-

	টকা
নগদ	30,000
মজুত পণ্য	4,70,000

দেনাদাৰ	3,50,000
পাওনাদাৰ	3,00,000

তেওঁ মাহিলি 8,000 টকা হিচাপে আহৰণ কৰে। তেওঁৰ বছৰটোৰ লাভ বা লোকচান নির্ণয় কৰা।

[উত্তৰ ঃ 23,000 টকা]

7. মিঃ অর্ণবে তেওঁৰ ব্যৱসায়ৰ হিচাপ পত্র সঠিক ধৰণে নাৰাখে। তেওঁ যোগান ধৰা তথ্যৰ পৰা বছৰটোৰ লাভ বা লোকচান নির্ণয় কৰা—

	টকা
আৰম্ভণী মূলধন	15,00,000
প্ৰাপ্য বিল	60,000
নগদ	80,000
আচবাব	9,00,000
ভৱন	10,00,000
পাওনাদাৰ	6,00,000
মজুত পণ্য	2,00,000
অতিৰিক্ত মূলধন	3,20,000
বছৰৰ আহৰণ	80,000

[উত্তৰ ঃ লোকচান 1,00,000 টকা]

আৰম্ভণী আৰু সামৰণীত আর্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি প্ৰস্তুত আৰু লাভ-লোকচান নির্ণয—

8. মিঃ অক্ষতে অসম্পূর্ণ তথ্য লিপিবদ্ধ কৰে আৰু তলত দিয়া তথ্যসমূহ যোগান ধৰে ঃ

	1 এপ্রিল, 2004	31 মার্চ, 2005
	টকা	টকা
নগদ হাতে জমা	1,000	1,500
নগদ বেংকত জমা	15,000	10,000
মজুত	100,000	95,000

দেনাদাৰ	42,500	70,000
ব্যৱসায়িক স্থায়ীত্ব	75,000	1,35,000
আচবাব	9,000	7,500
পাওনাদাৰ	66,000	87,000
প্ৰদেয় বিল	44,000	58,000

বছৰটোত তেওঁ 45,000 টকা আহৰণ কৰে আৰু 25,000 টকা অতিৰিক্ত মূলধন বিনিয়োগ কৰে।

তেওঁৰ লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয় কৰা।

[উত্তৰ লাভ ঃ 61,500 টকা]

9. গোপালে হিচাপসমূহ সঠিক ধৰণে নাৰাখে। তলত তেওঁৰ ব্যৱসায় সম্পৰ্কীয় তথ্য দিয়া হ'ল—

	1 জানুৱাৰী, 2005	31 ডিচেম্বৰ, 2005
	টকা	টকা
নগদ হাতে জমা	18,000	12,000
নগদ বেংক জমা	1,500	2,000
মজুত পণ্য	80,000	90,000
দেনাদাৰ	36,000	60,000
পাওনাদাৰ	60,000	40,000
ঋণ	10,000	8,000
কাৰ্যালয় যন্ত্ৰপাতি	25,000	30,000
ভূমি আৰু ভৱন	30,000	20,000
আচবাব	10,000	10,000

বছৰটোত তেওঁ ব্যৱসায়টোত 20,000 টকা অতিৰিক্ত মূলধন বিনিয়োগ কৰে আৰু 12,000 টকা ব্যৱসায়ৰ পৰা আহৰণ কৰে। ওপৰত দিয়া তথ্যৰ পৰা লাভ-লোকচান বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰা।

[উত্তৰ ঃ 53,500 টকা]

10. মিঃ মণিয়ে তেওঁৰ হিচাপ বহী অসম্পূৰ্ণ প্ৰবিষ্টি পদ্ধতিত ৰাখে। তেওঁৰ হিচাপ বহীৰ পৰা তলত দিয়া তথ্য পোৱা যায় ঃ

	1 জানুৱাৰী, 2005	31 ডিচেম্বৰ, 2005
	টকা	টকা
নগদ	1,200	1,600
প্ৰাপ্য বিল	—	2,400
দেনাদাৰ	16,800	27,200
মজুত পণ্য	22,400	24,400
বিনিয়োগ	—	8,000
আচবাব	7,500	8,000
পাওনাদাৰ	14,000	15,200

তেওঁ ব্যক্তিগত ব্যয়ৰ বাবে মাহিলী 300 টকাকৈ আহৰণ কৰে। তেওঁ তেওঁৰ 16,000 টকা মূল্যৰ বিনিয়োগ 2% প্ৰিমিয়ামত বিক্ৰী কৰে আৰু সেই টকা ব্যৱসায়ত বিনিয়োগ কৰে।
[উত্তৰ ঃ লাভ 9,780 টকা]

11. মিঃ গিৰধাৰী লালে দ্বিপ্ৰবিষ্টি পদ্ধতিত হিচাপ পত্ৰ নাৰাখে। তেওঁৰ 1 জানুৱাৰী, 2006 তাৰিখৰ স্থিতি তলত দিয়া ধৰণৰ ঃ-

দেনা	টকাৰ পৰিমাণ	সম্পত্তি	টকাৰ পৰিমাণ
পাওনাদাৰ	35,000	নগদ	5,000
প্ৰদেয় বিল	15,000	বেংক জমা	20,000
মূলধণ	40,000	দেনাদাৰ	18,000
		মজুত	22,000
		আচবাব	8,000
		যন্ত্ৰপাতি	17,000
	90,000		90,000

বছৰৰ শেষত তেওঁৰ স্থিতি তলত দিয়া ধৰণৰ ঃ

	টকা
নগদ হাতে জমা	7,000
মজুত	8,600
দেনাদাৰ	23,800
আচবাব	15,000
যন্ত্ৰপাতি	20,350
প্ৰদেয় বিল	20,200
পাওনাদাৰ	15,000

তেওঁ প্ৰতিমাহে 500 টকাকৈ আহৰণ কৰে আৰু তাৰ ভিতৰত 1,500 টকা ব্যৱসায়ৰ বাবে খৰচ কৰে। তেওঁৰ লাভ-লোকচান বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰা।

[উত্তৰ ঃ লাভ 4,050 টকা]

12. মিঃ অশোকে তেওঁৰ হিচাপ সঠিক ধৰণে নাৰাখে। তেওঁৰ হিচাপ বহীৰ পৰা তলত দিয়া তথ্য পোৱা যায় ঃ

	1 জানুৱাৰী, 2005	31 ডিচেম্বৰ, 2005
	টকা	টকা
পাওনাদাৰ	45,000	93,000
স্ত্ৰীৰ পৰা ঋণ	66,000	57,000
দেনাদাৰ	22,500	—
ভূমি আৰু ভৱন	89,600	90,000
নগদ হাতে জমা	7,500	8,700
বেংক অধিবিকৰ্ষ	25,000	—
আচবাব	1,300	1,300
মজুত পণ্য	34,000	25,000

বছৰটোত অশোকে তেওঁৰ ব্যক্তিগত গাড়ী 50,000 টকাত বিক্ৰী কৰে আৰু সেই টকা ব্যৱসায়ত বিনিয়োগ কৰে। তেওঁ মাহিলি 1,500 টকাকৈ প্ৰতিমাহে 31 জুলাই, 2005 আৰু তাৰ পিচত প্ৰতিমাহে 4,500 টকাকৈ আহৰণ কৰে। তুমি লাভ-লোকচান বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰা আৰু 31 ডিচেম্বৰ, 2005 তাৰিখত আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰা।
[উত্তৰ ঃ লোকচান 57,900 টকা]

13. কৃষ্ণ কুলকৰ্ণিয়ে সঠিক ধৰণে হিচাপ বহী নাৰাখে। তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা 31 ডিচেম্বৰ, 2005 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ বাবে লাভ-লোকচান বিবৃতি প্ৰস্তুত কৰা ঃ

	1 জানুৱাৰী, 2005	31 ডিচেম্বৰ, 2005
	টকা	টকা
নগদ হাতে জমা	10,000	36,000
দেনাদাৰ	20,000	80,000
পাওনাদাৰ	10,000	46,000
প্ৰাপ্য বিল	20,000	24,000
প্ৰদেয় বিল	4,000	42,000
মটৰ গাড়ী	—	80,000
মজুত পণ্য	40,000	30,000
আচবাব	8,000	48,000
বিনিয়োগ	40,000	50,000
বেংক উদ্বৃত্ত	1,00,000	90,000

তলত দিয়া সংযোজনসমূহ কৰিব লাগে—

(ক) কৃষ্ণই ব্যক্তিগত খৰচৰ বাবে প্ৰতিমাহে 5,000 টকাকৈ আহৰণ কৰে।

(খ) মটৰ গাড়ীৰ ওপৰত 5% হাৰে আৰু আচবাবৰ ওপৰত 10% হাৰে অৱক্ষয় ধাৰ্য্য কৰিব লাগে।

(গ) অপ্ৰদত্ত ভাড়া 6,000 টকা

(ঘ) নতুনকৈ বিনিয়োগ কৰা মূলধন 30,000 টকা

[উত্তৰ ঃ লাভ 1,41,200 টকা, সংযোজন সহকাৰে আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতিৰ যোগফল 4,29,200 টকা]

14. মেৰ্চাচ চোনিয়াই সঠিক ধৰণে হিচাপ বহী নাৰাখে। তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা তেওঁৰ লাভ বা লোকচান নিৰ্ণয় কৰা আৰু 31 ডিচেম্বৰ, 2005 তাৰিখত তেওঁৰ উদ্বৃত্ত পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰা—

	31 ডিচেম্বৰ, 2004	31 ডিচেম্বৰ, 2005
	টকা	টকা
নগদ হাতে জমা	6,000	24,000
বেংক অধিবিকৰ্ষ	30,000	—
মজুত পণ্য	50,000	80,000
পাওনাদাৰ	26,000	40,000
দেনাদাৰ	60,000	1,40,000
প্ৰদেয় বিল	6,000	12,000
আচবাব	40,000	60,000
প্ৰাপ্য বিল	8,000	28,000
যন্ত্ৰপাতি	50,000	1,00,000
বিনিয়োগ	30,000	80,000

ব্যক্তিগত ব্যৱহাৰৰ বাবে আহৰণ প্ৰতিমাহে 10,000 টকা, বছৰটোৰ নতুন মূলধনৰ পৰিমাণ 2,00,000 টকা। অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ 2,000 টকা আৰু দেনাদাৰৰ ওপৰত 5% হাৰে ঋণ পুঁজি গঠন কৰিব লাগে। অপ্ৰদত্ত দৰমহা 2,400 টকা। অগ্ৰিম প্ৰদত্ত বীমা ব্যয় 700 টকা। আচবাব আৰু যন্ত্ৰপাতিৰ ওপৰত 10% বছৰি হিচাপে অৱক্ষয় ধাৰ্য্য কৰিব লাগে।

[উত্তৰ ঃ লাভ 1,71,300 টকা, সংযোজন সহকাৰে আৰ্থিক অৱস্থাৰ বিবৃতিৰ যোগফল 4,87,700 টকা]

লুপ্ত তথ্য নিৰ্ণয় ঃ

15. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা পাওনাদাৰক কৰা পৰিশোধৰ পৰিমাণ নিৰ্ণয় কৰা ঃ

	টকা
31 মাৰ্চ, 2005 তাৰিখৰ পাওনাদাৰ	1,80,425
প্ৰাপ্ত বাট্টা	26,000
প্ৰদেয় বাট্টা	24,000
ক্ৰয় ফিৰৎ	37,200
বিক্ৰয় ফিৰৎ	32,200
স্বীকৃতিপ্ৰদান কৰা বিল	1,99,000
পাওনাদাৰক বিল হস্তান্তৰ	26,000
1 এপ্ৰিল, 2006 তাৰিখৰ পাওনাদাৰ	2,09,050
মুঠ ক্ৰয়	8,97,000
নগদ ক্ৰয়	1,40,000

[উত্তৰ ঃ পাওনাদাৰক পৰিশোধ 4,40,175 টকা]

16. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা বাকী ক্ৰয় নিৰ্ণয় কৰা—

	টকা
1 এপ্ৰিল, 2004 তাৰিখৰ পাওনাদাৰ	45,000
31 মাৰ্চ, 2005 তাৰিখৰ পাওনাদাৰ	36,000
পাওনাদাৰক পৰিশোধ	1,80,000
পাওনাদাৰক চেক প্ৰদান	60,000
নগদ ক্ৰয়	75,000
পাওনাদাৰৰ পৰা বাট্টা প্ৰাপ্তি	5,400
ঘোষণা কৰা বাট্টা	5,000
পাওনাদাৰক প্ৰদেয় বিল প্ৰদান	12,750
ক্ৰয় ফিৰৎ	7,500

প্ৰদেয় বিল প্ৰত্যাখান	3,000
প্ৰাপ্য বিল পাওনাদাৰক হস্তান্তৰ	4,500
পাওনাদাৰক হস্তান্তৰ কৰা	
প্ৰাপ্য বিল প্ৰত্যাখান	1,800
বিক্ৰয় ফিৰৎ	3,700

[উত্তৰ ঃ বাকী ক্ৰয় 2,56,350 টকা]

17. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা মুঠ ক্ৰয় নিৰ্ণয় কৰা—

	টকা
1 জানুৱাৰী, 2005 তাৰিখত পাওনাদাৰ	30,000
31 ডিচেম্বৰ, 2005 তাৰিখত পাওনাদাৰ	20,000
প্ৰদেয় বিলৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	25,000
প্ৰদেয় বিলৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত	35,000
পাওনাদাৰক পৰিশোধ	1,51,000
প্ৰদেয় বিলৰ পৰিশোধ	44,500
নগদ ক্ৰয়	1,29,000
ক্ৰয় ফিৰৎ	6,000

[উত্তৰ ঃ মুঠ ক্ৰয় 3,30,500 টকা]

18. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা, বছৰটোৰ বাকী ক্ৰয় নিৰ্ণয় কৰা—

	টকা
আৰম্ভণী পাওনাদাৰ	60,000
পাওনাদাৰক পৰিশোধ	30,000
সামৰণী পাওনাদাৰ	36,000
বিক্ৰী ফিৰৎ	13,000
ম্যাদ সম্পূৰ্ণ হোৱা বিল	27,000
প্ৰত্যাখান হোৱা বিল	8,000

ক্রয় ফিৰৎ	12,000
ঘোষণা কৰা বাট্টা	5,000

[উত্তৰ ঃ বাকী ক্রয় 37,000 টকা]

19. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা স্বীকৃতি প্রদান কৰা বিলৰ পৰিমাণ নির্ণয় কৰা—

	টকা
1 এপ্রিল, 2005 তাৰিখত পাওনাদাৰ প্রদেয় বিল	180,000
31 মার্চ, 2006 তাৰিখত পাওনাদাৰ প্রদেয় বিল	2,20,000
প্রদেয় বিল প্রত্যাখ্যান	28,000
প্রদেয় বিল পৰিশোধ	50,000

[উত্তৰ ঃ স্বীকৃতি প্রদান কৰা বিলৰ পৰিমাণ 1,18,000 টকা]

20. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা ম্যাদ সম্পূর্ণ হোৱা বিলৰ পৰিমাণ নির্ণয় কৰা—

	টকা
প্রদেয় বিল প্রত্যাখান	37,000
প্রদেয় বিলৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত	85,000
প্রদেয় বিলৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	70,000
প্রদেয় বিলক স্বীকৃতি প্রদান	90,000
প্রত্যাখ্যান হোৱা চেক	23,000

[উত্তৰ ঃ ম্যাদ সম্পূর্ণ হোৱা বিল 38,000 টকা]

21. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা পাওনাদাৰ হিচাপ প্রস্তুত কৰা আৰু যদি কিবা লুপ্ত তথ্য আছে , গণনা কৰা—

	টকা
স্বীকৃতি প্রদান কৰা বিল	1,05,000
প্রাপ্ত বাট্টা	17,000
ক্রয় ফিৰৎ	9,000
বিক্রয় ফিৰৎ	12,000
পাওনাদাৰক প্রদান	50,000

প্ৰাপ্য বিল পাওনাদাৰলৈ হস্তান্তৰ	45,000
প্ৰত্যাখ্যান হোৱা বিল	17,000
অনুদ্ধাৰণীয় ঋণ	14,000
প্ৰদেয় ধনৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত	85,000
বাকী ক্ৰয়	2,15,000

[উত্তৰ ঃ পাওনাদাৰৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত 79,000 টকা]

22. বছৰটোত প্ৰাপ্তি হোৱা প্ৰাপ্য বিলৰ পৰিমাণ নিৰ্ণয় কৰা—

	টকা
প্ৰাপ্য বিলৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	75,000
প্ৰত্যাখ্যান হোৱা বিল	25,000
সংগ্ৰহ হোৱা বিল	1,30,000
প্ৰাপ্য বিল পাওনাদাৰক হস্তান্তৰ	15,000
প্ৰাপ্য বিলৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত	65,000

[উত্তৰ ঃ 1,60,000 টকা]

23. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা প্ৰাপ্য বিল প্ৰত্যাখ্যানৰ পৰিমাণ নিৰ্ণয় কৰা—

	টকা
প্ৰাপ্য বিলৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	1,20,000
সংগ্ৰহ হোৱা বিল	1,85,000
স্থানান্তৰ কৰা প্ৰাপ্য বিল	22,800
প্ৰাপ্য বিলৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত	50,700
প্ৰাপ্য বিল প্ৰাপ্তি	1,50,000

[উত্তৰ ঃ 11,500 টকা]

24. তলত দিয়া বিৱৰণৰ পৰা বাকী বিক্ৰী আৰু মুঠ বিক্ৰী নিৰ্ণয় কৰা—

	টকা
আৰম্ভণী দেনাদাৰ	45,000
সামৰণী দেনাদাৰ	56,000

প্ৰদেয় বাট্টা	2,500
বিক্ৰী ফিৰৎ	8,500
অনুদ্ধাৰণীয় হিচাপ	4,000
প্ৰাপ্য বিল প্ৰাপ্তি	12,000
প্ৰাপ্য বিল প্ৰত্যাখ্যান	3,000
চেক প্ৰত্যাখ্যান	7,700
নগদ বিক্ৰী	80,000
দেনাদাৰৰ পৰা নগদ প্ৰাপ্তি	2,30,000
দেনাদাৰৰ পৰা চেক প্ৰাপ্তি	25,000

[উত্তৰ ঃ মুঠ বিক্ৰয় 3,62,300 টকা]

25. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা 31 ডিচেম্বৰ, 2006 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ বাবে প্ৰাপ্য বিল হিচাপ আৰু মুঠ দেনাদাৰ হিচাপ প্ৰস্তুত কৰা—

	টকা
দেনাদাৰৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	1,80,000
প্ৰাপ্য বিলৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	55,000
বছৰটোৰ ভিতৰত নগদ বিক্ৰয়	95,000
বছৰটোৰ ভিতৰত বাকীত বিক্ৰয়	14,50,000
বিক্ৰয় ফিৰৎ	78,000
দেনাদাৰৰ পৰা নগদ প্ৰাপ্তি	10,25,000
দেনাদাৰক ঘোষিত বাট্টা	55,000
পাওনাদাৰক প্ৰাপ্যবিল হস্তান্তৰ	60,000
দেয়দিনৰ অন্তত বিলৰ টকা প্ৰাপ্তি	80,500
অনুদ্ধাৰণীয় টকাৰ পৰিমাণ	10,000
31 ডিচেম্বৰ, 2006 তাৰিখত প্ৰাপ্য বিলৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত	75,500

[উত্তৰ ঃ প্ৰাপ্ত বিল, 1,61,000 টকা, দেনাদাৰৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত 3,01,000 টকা]

26. উপযুক্ত হিচাপ প্ৰস্তুত কৰি লুপ্ত তথ্য নিৰ্ণয় কৰা ঃ

	টকা
দেনাদাৰৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	14,00,000
প্ৰাপ্য বিলৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত	7,00,000
প্ৰাপ্য বিলৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত	3,50,000
চেকৰ প্ৰত্যাখ্যান	27,000
দেনাদাৰৰ পৰা নগদ প্ৰাপ্তি	10,75,000Ã
চেক প্ৰাপ্তি আৰু ইয়াক বেংকত জমা কৰা হ'ল	8,25,000
ঘোষিত বাট্টা	37,500
অনুদ্ধাৰণীয় টকাৰ পৰিমাণ	17,500
বিক্ৰয় ফিৰৎ	28,000
গ্ৰাহকৰ পৰা প্ৰাপ্য বিলৰ প্ৰাপ্তি	105,000
প্ৰাপ্য বিলৰ ম্যাদ সম্পূৰ্ণ	2,80,000
বাট্টাত ভঙোৱা বিল	65,000
পাওনাদাৰলৈ বিলৰ হস্তান্তৰ	70,000

[উত্তৰ ঃ বাকী বিক্ৰয় 5,16,000 টকা]

27. তলত দিয়া তথ্যৰ পৰা বিবিধ দেনাদাৰৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত আৰু বিবিধ পাওনাদাৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত নিৰ্ণয় কৰা—

	টকা
আৰম্ভণী মজুত পণ্য	30,000
সামৰণী মজুত পণ্য	25,000
আৰম্ভণী পাওনাদাৰ	50,000
সামৰণী দেনাদাৰ	75,000
পাওনাদাৰে প্ৰদান কৰা বাট্টা	1,500
দেনাদাৰক প্ৰদান কৰা বাট্টা	2,500

পাওনাদাৰক নগদ প্ৰদান	1,35,000
বছৰটোৰ ভিতৰত প্ৰদেয় বিলৰ স্বীকৃতি প্ৰদান	30,000
বছৰটোৰ ভিতৰত প্ৰাপ্য বিলৰ প্ৰাপ্তি	75,000
গ্ৰাহকৰ পৰা নগদ প্ৰাপ্তি	2,20,000
প্ৰাপ্য বিলৰ প্ৰত্যাখ্যান	3,500
ক্ৰয়	2,95,000

বিক্ৰী দৰৰ ওপৰত মুঠ লাভৰ হাৰ 25% আৰু মুঠ বিক্ৰয়ৰ 85,000 টকা নগদ বিক্ৰয় হ'ব।

[নিৰ্দেশ ঃ মুঠ বিক্ৰয় = 4,00000 = 3,00000 × $\frac{100}{75}$]

[**উত্তৰ ঃ দেনাদাৰৰ আৰম্ভণী উদ্বৃত্ত** 54,000 টকা, পাওনাদাৰৰ সামৰণী উদ্বৃত্ত 1,78,500 টকা]

28. মিচেচ ভাবনাই তেওঁৰ হিচাপ বহী এক প্ৰবিষ্টি পদ্ধতিত ৰাখে। তেওঁৰ হিচাপ বহীৰ পৰা 31 ডিচেম্বৰ, 2005 তাৰিখত অন্তপৰা বছৰৰ বাবে চুড়ান্ত হিচাপ প্ৰস্তুত কৰা। তেওঁৰ নগদ প্ৰাপ্তি আৰু নগদ পৰিশোধৰ তথ্য তলত দিয়া হ'ল —

তলত অতিৰিক্ত তথ্য দিয়া হ'ল

নগদৰ সংক্ষিপ্ত বিৱৰণী

ডে. ক্ৰে.

প্ৰাপ্তি	টকাৰ পৰিমাণ	পৰিশোধ	টকাৰ পৰিমাণ
আৰম্ভণী নগদ	12,000	পাওনাদাৰক পৰিশোধ	53,000
অতিৰিক্ত মূলধন	20,000	ব্যৱসায়িক ব্যয়	12,000
দেনাদাৰৰ পৰা প্ৰাপ্তি	1,20,000	মজুৰি প্ৰদান	30,000
		আহৰণ	15,000
		সামৰণী বেংক উদ্বৃত্ত	35,000
		নগদ হাতে জমা	7,000
	1,52,000		1,52,000

	1 জানুৱাৰী, 2005	31 ডিচেম্বৰ, 2005
	টকা	টকা
দেনাদাৰ	55,000	85,000
পাওনাদাৰ	22,000	29,000
মজুত পণ্য	35,000	70,000
কলকব্জা	10,00,000	100,000
যন্ত্ৰপাতি	50,000	50,000
ভূমি আৰু ভৱন	2,50,000	2,50,000
বিনিয়োগ	20,000	20,000

তেওঁৰ সকলো বিক্ৰয় আৰু ক্ৰয় বাকী বিক্ৰয় আৰু বাকী ক্ৰয়। কলকব্জাৰ আৰু ভৱনৰ ওপৰত 10% আৰু যন্ত্ৰপাতিৰ ওপৰত 5% কৈ অৱক্ষয় ধাৰ্য্য কৰিব লাগে। অনুদ্ধাৰণীয় ঋণৰ বাবে 5% হিচাপে ভৱিষ্যত ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।

[উত্তৰ ঃ মুঠ লাভ 95,000 টকা, প্ৰকৃত লাভ 41,250 টকা, উদ্বৃত্ত পত্ৰৰ যোগফল 5,75,250 টকা]

তুমি কি বুজিলা চোৱাৰ উত্তৰ

1. **তুমি কি বুজিলা চোৱা – I**

   1 (a), 2 (b), 3 (c), 4 (d)

2. **তুমি কি বুজিলা চোৱা – II**
   1. মুঠ দেনাদাৰ
   2. আৰম্ভণী মূলধন আৰু সামৰণী মূলধন
   3. অতিৰিক্ত মূলধন বিনিয়োগ, আহৰণ
   4. সৰু ব্যৱসায়ী